

Sprawozdanie Wydziału krajowego o projekcie rządowym do ustawy wodnej.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 16. stycznia 1874 r. powziął Wysoki Sejm następującej treści uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby rozpoznał projekt ustawy o używaniu i prowadzeniu wód, tudzież o ochronie przeciw takowym, w razie potrzeby zarządził stosowną ankietę, a rezultat tak swoich badań, jak i ankiety przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi.“

Wywiązując się z tego polecenia, wezwał Wydział krajowy wszystkie Wydziały powiatowe do objawienia zdania o powyższym projekcie rządowym, i odniósł się oraz do Izb handlowych we Lwowie, Krakowie i Brodach, tudzież do Towarzystw gospodarczych we Lwowie i Krakowie, zasięgając zdania tych instytucyj.

Na powyższe wezwanie odpowiedziało 32 Wydziałów powiatowych, a z pomiędzy wspomnianych korporacyj udzieliło nam swego zdania tylko Towarzystwo gospodarze w Krakowie. Zwolanie ankiety zaniechał Wydział krajowy, albowiem relacje Wydziałów powiatowych w tej tak ważnej i doniosłej sprawie wpłynęły dopiero niedawno, a powyższe instytucye, których głos w tym wypadku powinien być wzięty pod ścisłą rozważę, gdyż projekt do ustawy wodnej odnosi się głównie do gospodarstwa krajowego i przemysłu, nie udzieliły nam dotychczas swego zdania, z wyjątkiem Towarzystwa gospodarczego w Krakowie.

Ażeby jednak choć w części spełnić polecenie Wys. Sejmu, przystąpił Wydział krajowy z tym choć szczupłym materiałem do rozpoznania projektu rządowego ustawy wodnej, i ma zaszczyt przedstawić Wys. Sejmowi rezultaty swoich badań w sposób następujący:

Ustawą państwową z dnia 30. maja 1869 r. Nr. 93 uchwalono główne zasady ustawy wodnej, a bliższe rozporządzenia celem wprowadzenia tych zasad w życie, przekazano w §§. 18, 25, 27, 28 ustawodawstwu krajowemu.

W przedłożeniu rządowym, które Wydziałowi krajowemu do bliższego zbadania przekazanem zostało, znajdujemy dosłowne brzmienie ustawy państwowej z d. 30. maja 1869., w §§. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 27, 36, 37, 39, 51, 52, 53, 56, 61 i 64. Chociaż niektóre z tych postanowień, a mianowicie co do wywłaszczenia na rzecz osób prywatnych i nakładanie przymusowych służebnictw, nie licząc z przekonaniem Wydziału krajowego, nie mogliśmy jednak w tych postanowieniach żadnej uczynić zmiany, albowiem zawierają dosłowne brzmienie ustawy państwowej, i co do swej

treści uchylają się z pod wszelkiej rozprawy. Ograniczyliśmy się przeto do stylistycznych tylko poprawek. Resztę postanowień zawartych w przedłożeniu rządowym, poddaliśmy ścisłemu rozbirowi i staraliśmy się przede wszystkim zastosować je do stosunków naszego kraju, a oraz zastrzedz władzom autonomicznym niejaki wpływ i ingerencję w sprawach wodnych. Ażeby dokładnie uzmysłowić wszelkie zmiany w projekcie rządowym poczynione, przedstawiamy Wys. Sejmowi projekt rządowy obok projektu Wydziału krajowego a porównawczy pogląd obu tych projektów, wykaże każdą, choćby najdrobniejszą zmianę.

Pozostaje nam jeszcze uzasadnić projektowane przez nas ważniejsze zmiany, takowe są zawarte w §§. 21, 23, 28, 41, 45, 58, 60, 63 i w rozdziale VI. traktującym o władzach i ich postępowaniu.

Do §. 21.

W tym §. przyjęliśmy postanowienie, że zagłębienie, albo zmiana budowli wodnych, w celu usunięcia zbytniego spiętrzenia wód, zatopienia albo uszkodzenia, ma tylko wtedy nastąpić wbrew woli właściciela zakładu wodnego, jeżeli z tego zagłębienia dla właściciela znaczna nie urośnie szkoda. Sądziliśmy bowiem, że od właściciela zakładu wodnego, tylko wtedy żądać można na rzecz innych osób pewnych ustępstw, jeśli te bez znacznej jego straty skutecznie się dadzą.

Do §. 23.

§. 23 przedłożenia rządowego, wydał nam się niezupełnie wyczerpujący, albowiem nie obejmował wszystkich wypadków, jakie przy powodziach nastąpićby mogły, dlatego też uzupełniamy go tem postanowieniem, że gdyby miejscowa władza policyjna nie uczyniła zadość swemu obowiązkowi, lub gdyby niebezpieczeństwo zagrażało kilku miejscowościom, na ten czas winna wkroczyć c. k. władza rządowa.

Do §. 28.

Strzegąc właścicieli gruntu przed możliwemi nadużyciami ze strony przedsiębiorców budowli wodnych, uważaliśmy za stosowne umieścić postanowienie, że w razie utraty prawa używania wody z wszelkiemi ułatwieniami w §. 27 zawartemi, winne powrócić grunta wyłączone do pierwotnych właścicieli, jeżeli ci tego, za zwrotem otrzymanego wynagrodzenia wymagają. — Sądziliśmy też, że z drugiej strony, celem uchylenia nadużyć, należy postanowić pewne rygory na lekkomyślnych, lub złej woli przedsiębiorców; projektujemy dlatego przyjęcie postanowienia, że w razie utracenia prawa używania wód, wyłączone grunta, a w razie ich zwrotu pierwotnemu właścicielowi wynagrodzenie za nie uiszczone przepada na rzecz miejscowej gminy.

Do §. 41.

Przedłożenie rządowe uwalnia budowle przez rząd wykonane od zezwolenia kompetentnej władzy politycznej. Mając jednak na względzie, że każda budowla wodna w swoich skutkach może być wielkiej, nie tak snadnie obliczyć się dającej doniosłości, i oddziaływać w dalszym wypadku na kulturę i na dobro całego kraju, uważaliśmy za stosowne *wszelkie* budowle wodne uczynić zależnemi od zezwolenia kompetentnej władzy politycznej, zastrzegając w stosownem miejscu (rozdział VI.) władzom autonomicznym wpływ na budowle wodne. Z tych tedy powodów powinien też zdaniem naszym odpaść drugi ustęp §. 41 przedłożenia rządowego.

Do §. 45.

Celem uproszczenia postępowania, zmieniliśmy §. 45 w tym duchu, żeby stanowienie spółek, w wypadkach w §. 45 objętych, zależnem było od porozumienia c. k. Namiestnictwa z Wydziałem krajowym, a tylko w takim razie od uchwały Sejmu i zatwierdzenia cesarskiego, jeżeli fundusz krajowy miałby się przyczynić do budowli wodnych.

Do §. 58.

Ponieważ §. 56 projektu rządowego, zawierający dosłowne brzmienie §. 22 ustawy państwowej, wyraźnie podnosi, że dokument uznający spółkę wodną, oprócz innych wymogów, ma

zawierać podpisy osób podpisujących za przewodniczącego. uważaliśmy za stosowne w §. 58 przyjąć postanowienie, że przewodniczący przez te spółki obrany, winien mieć zastępcę również wybranego, tego bowiem wymaga dokładność ustawy.

Do §. 60.

Uzupełniając postanowienia w §. 60 zawarte, przyjęliśmy postanowienie, że spółka winna uporządkować nie tylko modłę rozdziału kosztów, ale także cel przedsiębiorstwa, czas rozpoczęcia i ukończenie takowego.

Do §. 63.

Uważaliśmy za stosowne zezwolić na wydzielenie pojedynczych gruntów ze związku spółki, przeciw woli innych spółników, także w tym wypadku, jeżeli nie rozpoczęto budowy w oznaczonym czasie bez dostatecznego powodu. To postanowienie zdawało nam się stosownem, aby przyspieszyć rozpoczęcie budowy, a w razie jej nieużyteczności, nie więzić bez potrzeby właścicieli gruntu, i nie przykuwać ich do spółki wbrew ich woli.

W rozdziale VI, staraliśmy się władzom autonomicznym zastrzedz pewien wpływ na prowadzenie budowy wodnych i stosownie do tego zmieniliśmy §§. 65, 76, 79, 86, 88, 90, 92 i 96.

Przedkładając rezultaty rozpoznania projektu rządowego Wysokiemu Sejmowi, pozostawiamy jego rozważce, ażali zechce przyjąć projekt ustawy wodnej ze zmianami przez Wydział krajowy proponowanymi, lub też zarządzić zasięgnięcie jeszcze zdania znawców w tej tak ważnej sprawie. Nie możemy jednak przemilczeć uwagi, że przedłożenie rządowe zawiera bardzo ważne i zbawienne postanowienia. Do rzędu tych zaliczamy na pierwszym miejscu postanowienie o spółkach wodnych, o których traktuje rozdział IV. projektu.

Przez uchwalenie ustawy wodnej zaradzouoby też dotkliwie czuć się dającymu brakowi ustaw i rozporządzeń w tej gałęzi ustawodawstwa.

Kończymy zatem wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony % projekt do ustawy w brzmieniu przez Wydział krajowy przedstawionem.

Z Rady Wydziału krajowego Galicyi i Lodomeryi wraz z W. księstwem Krakowskiem,

We Lwowie dnia 18. Sierpnia 1874.

W zastępstwie JO. księcia marszałka:

Oktaw Pietruski włr.
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdawca:

Paweł Skwarczyński włr.
Członek Wydziału krajowego.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text.

Third block of faint, illegible text.

Fourth block of faint, illegible text.

Fifth block of faint, illegible text.

Sixth block of faint, illegible text.

Seventh block of faint, illegible text.

Eighth block of faint, illegible text.

Ninth block of faint, illegible text.

Tenth block of faint, illegible text.

Eleventh block of faint, illegible text.

Final block of faint, illegible text at the bottom of the page.

Przedłożenie rządowe.

Ustawa

**o używaniu i prowadzeniu wód,
tudzież o ochronie przeciw takowym.**

Za zgodą Sejmu krajowego Megó królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem księstwem Krakowskiem, rozporządzam na podstawie zasad wypowiedzianych w ustawie wodnej państwowej z dnia 30. maja 1869 Nr. 93 Dz. pr. p. co następuje:

Artykuł I.

Niniejsza ustawa o używaniu i prowadzeniu wód. tudzież o ochronie przeciw takowym zacznie obowiązywać z dniem . . .

Z dniem tym, przestają obowiązywać wszystkie ustawy i rozporządzenia, odnoszące się do przedmiotów będących treścią tej ustawy, albo stojące z nią w sprzeczności.

Artykuł II.

Prawa używania wód albo inne do stosunków wodnych odnoszące się prawa prywatne, nabyte na podstawie dawniejszych ustaw, pozostają nienaruszone.

O istnieniu i rozciągłości takich praw rozstrzygać należy według dawniejszych ustaw; co do wykonywania jednak takowych, jakoteż co do postępowania w sprawach wodnych, obowiązuje niniejsza ustawa.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy poleca się Ministrowi rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu.

Przedłożenie Wydziału kraj.

Ustawa wodna

Za zgodą Sejmu krajowego Megó królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem księstwem Krakowskiem, rozporządzam na podstawie zasad zawartych w państwowej ustawie wodnej z dnia 30. maja 1869 Nr. 93. Dz. pr. p. co następuje:

Artykuł I.

Niniejsza ustawa wodna zacznie obowiązywać w trzy miesiące po jej ogłoszeniu.

Z dniem tym przestają obowiązywać wszystkie ustawy i rozporządzenia, dotyczące się przedmiotów będących treścią tej ustawy, albo stojące z nią w sprzeczności.

Artykuł II.

Prawa używania wód, albo inne prawa prywatne, których przedmiotem jest woda, nabyte na podstawie dawniejszych ustaw pozostają nienaruszone.

O istnieniu i rozciągłości takich praw rozstrzygać należy według dawniejszych ustaw; co do wykonywania jednak takowych, jakoteż co do postępowania w sprawach wodnych obowiązuje niniejsza ustawa.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy poleca się Ministrowi rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu.

Rozdział pierwszy.

O prawnej istocie wód.

§. 1.

O prawnej istocie wód sądzić należy według zasad powszechnego prawa prywatnego, a przede wszystkim według §§. 2 do 7 ustawy cywilnej (§. 1. ustawy państwowej).

§. 2.

Strumienie i rzeki wraz ze swemi ramionami są dobrem publicznem, począwszy od tego miejsca, gdzie zaczynają być splawnymi dla okrętów i galarów, a to nawet i wtedy, gdyby splawianie chwilowo lub zupełnie było ustało (§. 2. ustawy państwowej).

§. 3.

Publicznem dobrem są także przestrzenie strumieni i rzek niedostępne dla okrętów lub galarów, jakoteż strumyki, jeziora i inne płynące lub stojące wody, o ile w skutek prawnych postanowień, albo poszczególnych tytułów prawnych do nikogo nie należą.

Postanowienie to bynajmniej nie ogranicza przepisów powszechnego prawa prywatnego (§. 3. ustawy państwowej).

§. 4.

Następujące wody należą do właściciela gruntu, jeżeli się temu nie sprzeciwiają prawa nabyte przez inne osoby:

- a) woda podziemna na jego gruntach się znajdująca, tudzież woda na powierzchni z tegoż wypływająca, z wyjątkiem źródeł solnych podlegających monopolowi solnemu, albo też wody wapiennej należącej do górniczego regale;
- b) woda zbierająca się na jego gruncie z deszczu, śniegu, szronu itd.
- c) woda zamknięta w studniach, sadzawkach, cysternach i innych na gruncie właściciela znajdujących się basenach, albo też w kanałach, rurach i t. d. założonych przez niego do prywatnego użytku;

Rozdział pierwszy.

Prawna własność wód.

§. 1.

Prawną własność wód osądzać należy według zasad powszechnej ustawy cywilnej, a w szczególności według §§. 2 do 7 niniejszej ustawy (§. 1. ustawy państwowej).

§. 2.

Rzeki wraz z odnogami są dobrem publicznem począwszy od miejsca, gdzie zaczynają być splawnymi dla statków lub tratw i pozostają dobrem publicznem nawet wtedy, jeżeli to używanie chwilowo lub zupełnie ustaje (§. 2. ustawy państwowej).

§. 3.

Publicznem dobrem są także przestrzenie rzek, niedostępne dla statków lub tratw, jakoteż strumyki, jeziora i inne płynące lub stojące wody, o ile w skutek prawnych postanowień, albo poszczególnych tytułów prawnych do nikogo nie należą.

Postanowienie to nie narusza przepisów powszechnej ustawy cywilnej o ochronie posiadania (§. 3. ustawy państwowej).

§. 4.

Następujące wody należą do właściciela gruntu, jeżeli temu nie stoją na przeszkodzie prawa, nabyte przez inne osoby:

- a) woda podziemna na jego gruntach się znajdująca, tudzież woda na powierzchni z tegoż wypływająca, z wyjątkiem źródeł solnych podlegających monopolowi solnemu, i wody cementowej należącej do górniczego regale;
- b) woda zbierająca się na jego gruncie z osad atmosferycznych;
- c) woda zamknięta w studniach, stawach, cysternach i innych na gruncie właściciela znajdujących się zbiornikach, albo też w kanałach, rurach i t. d. założonych przez niego do prywatnego użytku;

d) odpływy z powyższych wód, dopóki takowe nie spływają do wody będącej cudzą, prywatną albo publiczną własnością i nie opuszczają gruntu właściciela (§. 4. ust. państwowej.)

§. 5.

Strumyki prywatne albo inne płynące prywatnie wody, uważać należy za przynależność tych gruntów, na których, albo pomiędzy którymi płyną i to stosownie do długości brzegu każdego gruntu (§. 5. ustawy państwowej).

§. 6.

Rząd może zastosowując przepis §. 365. p. u. c. uznać płynące wody przydatne do żeglugi, albo spławiania galarów za dobro publiczne (§. 6. ust. państwowej).

Rozdział drugi.

O u ż y w a n i u w ó d.

§. 7.

Używanie wód publicznych w celach żeglugi albo spławiania galarów będzie uregulowane specjalnymi ustawami i rozporządzeniami zawartymi w osobnych w tym celu wydanych aktach żeglarskich i aktach dotyczących się spławiania galarów, tudzież osobnymi ordynacjami dla policyi flisów, policyi żeglugi i policyi rzek.

Do zakładania prywatnych przewozów na wodach prywatnych i publicznych jako zarobku przemysłowego potrzeba pozwolenia władz; pozwolenie takie potrzebne jest do zakładania przewozów na wodach spławnych, choćby nie miały być w sposób zarobkowy prowadzone (§. 7. ust. państw.).

§. 8.

Właściciele brzegów obowiązani są cierpieć nadal bezpłatnie lądowanie i przymocowywanie okrętów i galarów w miejscach ku

d) odpływy z powyższych wód, dopóki nie spływają do wody będącej cudzą, prywatną albo publiczną własnością i nie opuszczają gruntu właściciela (§. 4. ust. państwowej).

§. 5.

Strumyki prywatne albo inne płynące wody prywatne, uważać należy, jeżeli inny stosunek udowodnionym nie zostanie, za przynależność tych gruntów, na których albo pomiędzy którymi płyną i to stosownie do długości brzegu każdego gruntu (§. 5. ust. państwowej).

§. 6.

Rząd może z zastosowaniem przepisu §. 365. p. u. c. płynące wody prywatne, które są przydatne do spławiania statków i tratw uznać za dobro publiczne (§. 6. ustawy państwowej).

Rozdział drugi.

Używanie wód.

§. 7.

Używanie wód publicznych w celach spławiania i żeglugi regulują specjalne ustawy i rozporządzenia, zawarte w aktach żeglarskich i konwencyach, tudzież osobne ordynacje dla spławiania i żeglugi dla policyi rzecznej i dla kanałów, wreszcie inne w tym względzie istniejące szczegółowe ustawy i rozporządzenia.

Do zakładania prywatnych przewozów na wodach prywatnych i publicznych dla zarobkowania przemysłowego, niemniej do zakładania takich przewozów na wodach spławnych, choćby nie miały być w sposób zarobkowy prowadzone, potrzeba przyzwolenia władzy (§. 7. ust. państw.).

§. 8.

Właściciele brzegów obowiązani są pozwalać i nadal bezpłatnie na lądowanie i utwierdzanie statków i tratw w miejscach ku temu

temu przez władzę przeznaczonych, o ile za to dawniej żadnego nie pobierali wynagrodzenia.

Jeżeli zaś do lądowania albo przymocowywania okrętów i galarów użytą będzie część ich gruntu dotąd w tym celu nieużywana, natenczas mają prawo żądać za to wynagrodzenia.

Właściciele brzegów mają także obowiązek cierpieć bezpłatnie chodzenie po brzegach osób przeznaczonych do policyjnego nadzoru wód i używanie istniejących ścieżek na liny, a wyjątkowo tylko wtedy mogą żądać wynagrodzenia:

- a) jeżeli żądanie to polega na osobnym tytule prawnym, albo
- b) jeżeli do utrzymania istniejącej ścieżki na liny potrzebna będzie część gruntu, dotąd w tym celu nieużywana.

Nabywanie gruntów potrzebnych do lądowania i przymocowywania okrętów i galarów, albo do zakładania nowych ścieżek na liny, ma być osądzone według powszechnego prawa prywatnego (§. 8. ust. państ.).

§. 9.

W razie niebezpieczeństwa wolno w każdym odpowiednim miejscu lądować, jakoteż wyciągać na brzeg ładunek z galarów i okrętów a nawet i same galary i okręty wyciągać aż do dalszego odpłynięcia, za co może właściciel brzegu żądać od właściciela galary lub okrętu odpowiedniego wynagrodzenia wyrządzonej mu szkody, nie przesądzając temu ostatniemu przysługiwać mogącemu prawu żądania zwrotu od osób trzecich. (§. 9. ustawy państwowej).

§. 10.

Właściciel wody prywatnej może jej według woli używać, tudzież innym jej używania dozwolić z zastrzeżeniem wyjątków opierających się na osobnych tytułach prawnych. Używanie wody płynącej ograniczone jest prawami innych osób do wody tej prawa mających jakoteż publicznymi względami, wy-

przez władzę przeznaczonych, o ile za to żadnego nie pobierali wynagrodzenia.

Jeżeli zaś do lądowania albo utwierdzenia statków i tratw zajęta będzie część ich gruntu dotąd do tego celu nieużywana, natenczas mają prawo żądać za to wynagrodzenia.

Właściciele brzegów mają także obowiązek zezwalać bezpłatnie na chodzenie po brzegach osobom przeznaczonym do policyjnego nadzoru wód i na używanie istniejących ścieżek do holowania (trełów), a wyjątkowo tylko wtedy mogą żądać wynagrodzenia:

- a) jeżeli żądanie to polega na specjalnym tytule prawnym albo
- b) jeżeli do utrzymania istniejącej ścieżki do holowania (trełu) zostanie zajęta część ich gruntu, dotąd do tego celu jeszcze nieużywana.

Nabywanie gruntów potrzebnych do lądowania i utwierdzenia statków i tratw, i do zakładania nowych ścieżek do holowania (trełów), ma być osądzone według powszechniej ustawy cywilnej (§. 8. ustawy państwowej).

§. 9.

W razie niebezpieczeństwa wolno w każdym odpowiednim miejscu lądować, jako też wysadzać na brzeg ładunek ze splawów i statków a nawet i same splawy i statki aż do możliwej dalszej wyprawy, za to może właściciel brzegu żądać od właściciela statków i splawów odpowiedniego wynagrodzenia wyrządzonej mu szkody, nie przesądzając jego roszczeniom do wynagrodzenia, jakie mieć może przeciw osobom trzecim (§. 9. ust. państwowej).

§. 10.

Właściciel wody prywatnej może jej według upodobania tak dla siebie, jak dla innych używać i zużyć nie naruszając wyjątków opierających się na specjalnych tytułach prawnych. Używanie wody płynącej ograniczone jest prawami innych osób do wody tej prawa mających, jakoteż publicznymi względami, wy-

nikającymi ze związku i koniecznej potrzeby wody, a to odpowiednio do postanowień ustaw.

W szczególności nie wolno prywatnemu właścicielowi tak używać wody, ażeby przez jej zanieczyszczenie lub spiętrzenie, albo przez wylew lub zatopienie cudzych gruntów prawa trzecich osób naruszone były. (§. 10. ustawy państwowej.)

§. 11.

Właścicielowi gruntu nie wolno samowolnie zmieniać naturalnego odpływu wody przez jego grunt płynącej na niekorzyść poniżej leżącego gruntu.

Jakoż i właścicielowi niższego gruntu nie wolno na niekorzyść wyżej leżącego gruntu tamować naturalnego odpływu wody. (§. 11. ustawy państw.)

§. 12.

Woda odwiedziona przez właściciela gruntu z wód prywatnych i niezużyta, ma być, zanim się takowa zetknie z cudzym gruntem, napowrót sprowadzoną w pierwotne koryto, chyba, żeby przez jej sprowadzenie w innym kierunku nie urosła żadna szkoda dla innych osób mających prawo do tej wody. (§. 12. ustawy państw.)

§. 13.

Jeżeli właściciele kilku graniczących ze sobą brzegów, połączą się w celu wspólnego używania albo prowadzenia wody, to grunta ich uważać należy wobec trzecich osób jako jedną całość. (§. 13. ust. państw.)

§. 14.

Jeżeli przeciwległe brzegi płynącej wody prywatnej do różnych należą właścicielom, to właściciele obydwóch brzegów mają prawo używać połowę przepływającej ilości wody w miarę długości posiadanego brzegu. (§. 14. ust. państw.)

§. 15.

Każdemu wolno używać wody bez osobnych przyrządów w zwykły sposób, niewy-

nikającymi ze związku i koniecznej potrzeby wody, a to odpowiednio do postanowień ustaw.

W szczególności nie wolno prywatnemu właścicielowi tak używać wody, ażeby przez jej zanieczyszczenie lub spiętrzenie, albo przez wylew lub zatopienie cudzych gruntów prawa trzecich osób naruszone były (§. 10. ustawy państwowej).

§. 11.

Właścicielowi gruntu nie wolno samowolnie zmieniać naturalnego odpływu wody przez jego grunt płynącej na niekorzyść poniżej leżącego gruntu.

Równie i właścicielowi niższego gruntu nie wolno na niekorzyść wyżej leżącego gruntu przeszkadzać naturalnemu odpływowi wody (§. 11. ust. państw.).

§. 12.

Woda odwiedziona przez właściciela gruntu z wód prywatnych a niezużyta, ma być, zanim się takowa zetknie z cudzym gruntem, napowrót sprowadzoną w pierwotne koryto, chyba że przez inne jej odprowadzenie nie poniosą żadnej szkody trzecie osoby do niej prawo mające (§. 12. ustawy państw.).

§. 13.

Jeżeli właściciele kilku graniczących ze sobą przestrzeni wybrzeżnych, połączą się w celu wspólnego używania albo prowadzenia wody, to grunta ich uważać należy wobec trzecich osób jako jedną całość (§. 13. ustawy państwowej).

§. 14.

Jeżeli przeciwległe brzegi płynącej wody prywatnej do różnych należą właścicielom, wtenczas, o ile nie zachodzi inny udowodniony stosunek prawny, właściciele obydwóch brzegów mają prawo używać połowę przepływającej ilości wody w miarę długości posiadanego brzegu (§. 14. ust. państw.).

§. 15.

W wodach publicznych wolno każdemu używać wody bez szczególnych urządzeń w zwy-

kluczający takiego samego użycia przez innych, do kąpieli, mycia, pojenia, pławienia i czerpania, wydobywać z niej rośliny, muł, ziemię, piasek, szuter, kamienie i lód, o ile przez to nie narusza się biegu wody i brzegów, ani też nie uwłacza się cudzemu prawu lub nie przynosi się komu szkody, zawsze jednak z zachowaniem policyjnych przepisów i tylko na miejscach od podobnego używania albo wydobywania nie wykluczonych.

§. 16.

Do każdego innego aniżeli w §. 15. wyszczególnionego używania publicznej wody, jakoteż do zaprowadzenia i zmienienia potrzebnych do tego przyrządów i zakładów, które wpływają na jakość i na bieg, albo na wysokość stanu wody, albo też, które naruszyć mogą brzegi, potrzeba zezwolenia powołanych do tego władz politycznych.

Pozwolenie takie potrzebne jest także co do wód prywatnych wtedy, jeżeli jej używanie oddziaływa na cudze prawa albo na jakość, bieg lub wysokość wody w wodach publicznych.

§. 17.

Do budowli wodnych, do których stawiania potrzeba według §. 16. pozwolenia kompetentnej władzy politycznej, należą przede wszystkim budowle poruszane wodą i przyrządy do podniesienia wody.

Także do każdej zmiany takich budowli lub przyrządów potrzebne jest pozwolenie kompetentnej władzy politycznej, o ile ta zmiana wpływa na bieg, spad albo zużycie wody.

§. 18.

W dokumencie, mocą którego władza polityczna udzielać będzie pozwolenia, wymienione być musi miejsce, miara i sposób używania wody. Przytem mogą być stawiane według potrzeby szczegółowe warunki regulujące i zabezpieczające ogółowi używanie wody,

kluczający takiego samego użycia przez innych, do kąpieli, mycia, pojenia, pławienia i czerpania, wydobywać z niej rośliny, muł, ziemię, piasek, szuter, kamienie i lód, o ile przez to nie narusza się biegu wody i brzegów, ani też nie uwłacza się cudzemu prawu, lub nie przynosi się komu szkody, zawsze jednak z zachowaniem policyjnych przepisów i tylko na miejscach od podobnego używania albo wydobywania nie wykluczonych.

§. 16.

Do każdego innego aniżeli w §. 15. wyszczególnionego używania publicznej wody, jakoteż do zakładania i zmienienia potrzebnych do tego urządzeń i zakładów, które wpływają na jakość i na bieg, albo na wysokość stanu wody, albo też, które naruszyć mogą brzegi, potrzeba zezwolenia powołanych do tego władz politycznych.

Pozwolenie takie potrzebne jest także co do wód prywatnych wtedy, jeżeli jej używanie oddziaływa na cudze prawa albo na jakość, bieg lub wysokość wody w wodach publicznych.

§. 17.

Do budowli wodnych, do których stawiania potrzeba według §. 16. pozwolenia kompetentnej władzy politycznej, należą przede wszystkim budowle poruszane wodą i przyrządy do podniesienia wody.

Także do każdej zmiany takich budowli lub przyrządów potrzebne jest pozwolenie kompetentnej władzy politycznej, o ile ta zmiana wpływa na bieg, spad albo zużycie wody.

§. 18.

W piśmie, mocą którego władza polityczna udzielać będzie pozwolenia, wymienione być musi miejsce, miara i sposób używania wody. Przytem mogą być stawiane według potrzeby szczegółowe warunki regulujące i zabezpieczające ogółowi używanie wody, można

a pozwolenie może być dane tylko na czas ograniczony albo też odwoalnie.

§. 19.

Miara używania wody, którą ma oznaczyć władza polityczna, stosować się winna z jednej strony do potrzeby starającego się, z drugiej zaś do tej nadwyżki wody, która pozostaje do rozrządzenia ze względu na zmienny stan wody.

Miara ta wszakże w żadnym razie tak dalece posunąć się nie może, aby gminom i miejscowościom w razie niebezpieczeństwa ognia albo ze względu na cele gospodarskie ich mieszkańców zagrażał brak wody.

§. 20.

Właściciel winien w ten sposób wystawić i utrzymywać budowle i przyrządy, na które dostał pozwolenie, ażeby o ile możności nie przeszkadzały odpływananiu wody i lodu, nadto, aby niepotrzebnie nie utrudniały lub nie przeszkadzały rybołówstwu i innemu używaniu wody, tudzież, aby się woda nie marnowała.

Jeżeliby interesowani złożyli dowody, że temu rozporządzeniu zadość się nie dzieje, natenczas winna władza polityczna w skutek ich podania polecić przy wyznaczeniu odpowiedniego terminu usunięcie tych uchybień, a po bezskutecznym upływie czasu znieść je na koszt osiagającego się.

§. 21.

Jeżeli przez zagłębienie albo zmianę budowli wodnych można usunąć zbytne spiętrzenie wody, zatopienia albo inne uszkodzenia powstałe w skutek owych budowli, to właściciele takowych muszą skutecznie potrzebne zmiany.

Pytanie co do tego, kto koszta takich zmian ma ponosić, a względnie kto je ma zwrócić właścicielowi budowli, rozstrzygać należy według ogólnych zasad prawa cywilnego.

też pozwolenie takie ograniczyć na pewien czas lub udzielić odwoalnie.

§. 19.

Miara używania wody, którą ma oznaczyć władza polityczna, stosować się winna z jednej strony do potrzeby starającego się, z drugiej zaś do tej nadwyżki wody, która pozostaje do rozrządzenia ze względu na zmienny stan wody.

Miara ta wszakże w żadnym razie tak dalece się posunąć nie może, aby gminom i miejscowościom w razie niebezpieczeństwa ognia albo ze względu na cele gospodarskie ich mieszkańców zagrażał brak wody.

§. 20.

Właściciel winien w ten sposób wystawić i utrzymywać budowle i przyrządy, na które dostał pozwolenie, ażeby o ile możności nie przeszkadzały odpływananiu wody i lodu, aby bez potrzeby nie utrudniały lub nie przeszkadzały rybołówstwu i innemu używaniu wody, tudzież aby wody nie marnowano.

Jeżeliby interesowani złożyli dowody, że temu rozporządzeniu zadość się nie dzieje, natenczas winna władza polityczna w skutek ich podania polecić przy wyznaczeniu odpowiedniego terminu usunięcie tych nieporządków, a po bezskutecznym upływie czasu znieść je na koszt osiagającego się.

§. 21.

Jeżeli przez zagłębienie albo zmianę budowli wodnych można usunąć zbytne spiętrzenie wody, zatopienia albo inne uszkodzenia powstałe w skutek owych budowli, to właściciele takowych muszą skutecznie potrzebne zmiany, lub na ich uskutecznienie zezwolić, jeżeli zagłębienie lub zmiana nie przyniesie właścicielowi zakładu wodnego przeważnej szkody.

O ponoszeniu kosztów takiej zmiany, a względnie o zwrocie ich właścicielowi budowli, rozstrzygać należy według ogólnych zasad prawa cywilnego.

§. 22.

Przy wszystkich budowlach poruszanych wodą i przyrządach do podniesienia wody musi być oznaczony za pomocą pali (znaku normalnego, pala markującego) lub innych stałych oznak, na koszt właścicieli tych budowli i zakładów, najwyższy dozwolony, a w razie zobowiązania utrzymywania wody w pewnej wysokości także najniższy dopuszczalny stan wody. Znak taki musi być urządzony przy budowlach i zakładach wodnych postawionych na podstawie tej ustawy zaraz przy stawianiu tychże, przy istniejących już takich budowlach zaś, przy których takowy brakuje, w terminie dwuletnim od dnia wejścia w życie tej ustawy. Oznaki wskazujące wysokość wody muszą być przez interesowanych w miejscu dostępnem, na którym je łatwo dopatrzeć można, w ten sposób dokładnie według reguł sztuki urządzone i utrzymywane, tak aby były o ile tylko można zabezpieczone przed umyślnem uszkodzeniem i przed zniszczeniem przez czas i przypadek.

§. 23.

Skoro tylko woda wzbierze nad wysokość znakiem oznaczoną, musi właściciel zakładu wodnego przez otwarcie śluz, jakoteż w ogóle przez usunięcie wszystkich przeszkód jej odpływ ułatwiać, dopóki nie opadnie znów aż do normalnego stanu wysokości.

W razie zaniechania tych ostrożności mogą wszyscy ci, którzyby tem zagrożeni byli lub szkodę ponieść mogli, z zastrzeżeniem pretensyi do wynagrodzenia szkody, żądać, aby odpływ został uskuteczniiony przez miejscową władzę policyjną na koszt i niebezpieczeństwo ociągającego się właściciela zakładu wodnego.

§. 24.

Osobne rozporządzenia oznaczają kształt znaków do oznaczenia wysokości wody i ostrożności, jakie przy ich stawianiu zachowywać należy.

§. 22.

Przy wszystkich zakładach poruszanych wodą i urządzeniach do podniesienia wody musi być oznaczony za pomocą pali (znaku normalnego, pala markującego) lub innych stałych oznak, na koszt właścicieli tych budowli i zakładów, najwyższy dozwolony, a w razie obowiązku do utrzymywania wody w pewnej wysokości, także najniższy dopuszczalny stan wody. Znak taki musi być urządzony przy budowlach i zakładach wodnych postawionych wedle przepisów tej ustawy zaraz przy zakładaniu tychże, przy istniejących już takich budowlach zaś, przy których go nie ma, w terminie dwuletnim od dnia wejścia w życie tej ustawy. Znaki wskazujące wysokość wody muszą być przez interesowanych w miejscu dla nich dostępnem, na którym je łatwo dostrzedz można, w ten sposób dokładnie według prawideł sztuki urządzone i utrzymywane, tak aby były o ile tylko można zabezpieczone przed umyślnem uszkodzeniem i przed zniszczeniem przez czas i przypadek.

§. 23.

Skoro tylko woda wzbierze nad wysokość znakiem oznaczoną, musi właściciel zakładu wodnego przez otwarcie śluz, jakoteż w ogóle przez usunięcie wszystkich przeszkód jej odpływ ułatwiać, dopóki nie opadnie znów aż do normalnego stanu wysokości.

W razie przeciwnym mogą wszyscy ci, którzyby tem zagrożeni byli lub szkodę ponieść mogli, z zastrzeżeniem roszczeń do wynagrodzenia szkody, żądać, aby odpływ został uskuteczniiony przez miejscową władzę policyjną na koszt i niebezpieczeństwo ociągającego się właściciela zakładu wodnego, a w razie opieślatości miejscowej władzy policyjnej, lub gdyby niebezpieczeństwo zagrażało kilku miejscowościom — przez c. k. polityczną władzę.

§. 24.

Osobne rozporządzenia oznaczają kształt znaków do oznaczenia wysokości wody i ostrożności, jakie przy ich stawianiu zachowywać należy.

§. 25.

Prawa do używania wody, które w dokumencie zawierającym pozwolenie władzy nie zostały wyraźnie ograniczone do osoby starającego się o pozwolenie, przechodzą na każdorazowego właściciela tych zakładów albo nieruchomości, dla których pozwolenie wydane zostało.

Oddzielenie praw takich od pierwotnych budowli i przeniesienie ich na inne zakłady albo nieruchomości, może nastąpić tylko za pozwoleniem władzy udzielającej w ogóle takie pozwolenie.

§. 26.

Jeżeli się z wód publicznych sprowadza wodę do kanałów, stawów lub wodociągów urządzonych w celach prywatnych, to przy używaniu i zużywaniu tej wody obowiązują warunki danego w tym celu pozwolenia. Przyczem w razach wątpliwości ma być regułą, że pozwolenie i nabycie prawa używania wody ogranicza się li tylko na potrzebę przedsiębiorstwa uprawnionej osoby, i że gdyby się okazała nadwyżka wody nad tę potrzebę, rozrządzenie nią przysłuży władzy rządowej.

§. 27.

Gdyby nawet nie zachodziły warunki wyłączenia według §. 365 p. u. c., może władza rządowa w celu pożytecznego użycia wody albo w celu usunięcia jej szkodliwych skutków zarządzić:

- a) ażeby właściciel prywatnej wody płynącej, który jej nie potrzebuje i nie używa, w terminie, którą mu władza naznaczy odpowiednio do okoliczności, odstąpił ją za odpowiedniem wynagrodzeniem innym, którzy ją pożytecznie użyć mogą.
- b) aby właściciele nieruchomości pozwolili za odpowiedniem wynagrodzeniem na zaprowadzenie służebności na ich własności w tym celu, aby woda należąca do kogo innego z pewnego miejsca na inne przez ich grunt mogła być przeprowadzoną i na takowym stosownie budowle i zakłady

§. 25.

Prawa do używania wody, które w piśmie zawierającym pozwolenie władzy nie zostały wyraźnie ograniczone, do osoby starającego się o pozwolenie, przechodzą na każdorazowego posiadacza tych zakładów albo nieruchomości, dla których pozwolenie wydane zostało.

Oddzielenie praw takich od pierwotnego zakładu lub nieruchomości i przeniesienie ich na inny zakład albo nieruchomość, może nastąpić tylko za pozwoleniem władzy udzielającej pozwolenia na budowę wodne.

§. 26.

Jeżeli się z wód publicznych sprowadza wodę do kanałów, stawów lub wodociągów urządzonych w celach prywatnych, to przy używaniu lub zużywaniu tej wody obowiązują warunki danego w tym celu pozwolenia. Przyczem w razach wątpliwości ma być uważanem za zasadę, że pozwolenie i nabycie prawa używania wody ogranicza się li tylko na potrzebę przedsiębiorstwa uprawnionej osoby i że gdyby się okazała nadwyżka wody nad tę potrzebę, rozrządzenie nią przysłuży władzy rządowej.

§. 27.

Gdyby nawet nie zachodziły warunki wyłączenia według §. 365 powszechnej ust. cyw. można w celu pożytecznego użycia wody albo w celu usunięcia jej szkodliwych skutków zarządzić w drodze administracyjnej

- a) ażeby właściciel prywatnej wody płynącej, o ile jej nie potrzebuje i nie użyje, w terminie, który mu władza naznaczy odpowiednio do okoliczności, odstąpił ją za słusznem wynagrodzeniem innym, którzy ją pożytecznie użyć mogą;
- b) aby właściciele nieruchomości pozwolili za odpowiedniem wynagrodzeniem na zaprowadzenie służebności na swoich posiadłościach w tym celu, aby woda należąca do kogo innego z jednego miejsca na inne przez ich grunt mogła być przeprowadzoną i aby na takowym stosownie

przeprowadzające tę wodę mogły być urządzone.

Od przyjęcia takiego służebnictwa mogą się właściciele gruntu uwolnić przez odstąpienie gruntu potrzebnego do urządzenia wodociągu i odpowiednich zakładów, za które to odstąpienie należy im się odpowiednie wynagrodzenie.

Jeżeliby grunt w skutek założenia na nim wodociągu nie mógł być przez właściciela odpowiednio użytym, natenczas ma na jego żądanie nastąpić zakupno całego gruntu. (§. 15. ustawy państwowej.)

§. 28.

Jeżeli się na podstawie powyższego paragrafu oddaje komu innemu do użytku wodę zbywającą właścicielowi, to w wydanym przez władzę rządową i według przepisu §. 18. wystawić się mającym pozwoleniu, zawartym być ma warunek, że z udzielonego pozwolenia pod rygorem tegoż utracenia zrobiony musi być użytek w odpowiednio oznaczonym przeciągu czasu.

Utrata udzielonego prawa używania wody może być także wtedy wyrzeczoną, jeżeli uprawnionemu nie uiszczono należycie oznaczonego wynagrodzenia.

§. 29.

Ustawa górnicza postanawia, o ile się rozciągają prawa przedsiębiorców górniczych na odpływającą z szybów wodę i jakie im w ogóle przysługują wodne prawa.

§. 30.

Ustawa leśna i przepisy flisackie regulują używanie wody do spławiania drzewa;

budowle i zakłady przeprowadzające tę wodę mogły być urządzone.

Od przyjęcia takiego służebnictwa mogą się jednak właściciele gruntu uwolnić przez odstąpienie potrzebnej do urządzenia wodociągu i odpowiednich zakładów przestrzeni gruntu, za które to odstąpienie należy im się odpowiednie wynagrodzenie.

Jeżeliby grunt w skutek założenia na nim wodociągu nie mógł być przez właściciela odpowiednio użytym, natenczas ma na jego żądanie nastąpić zakupno całego gruntu.

(§. 15. ustawy państwowej.)

§. 28.

Jeżeli się na podstawie powyższego paragrafu oddaje komu innemu do użytku wodę zbywającą właścicielowi, to wydane przez władzę rządową i według przepisu §. 18. wystawić się mającym pozwolenie, ma zawierać warunek, że z udzielonego pozwolenia pod rygorem utraty zrobiony musi być użytek w odpowiednio oznaczonym przeciągu czasu.

Utrata udzielonego prawa używania wody może być także wtedy wyrzeczoną, jeżeli uprawnionemu należycie nie uiszczono oznaczonego wynagrodzenia.

W razie utraty udzielonego prawa używania wody, i jeżeli do tego celu grunta obce zostały wywłaszczone, zastrzega się dawnym właścicielom tych gruntów prawo powrócenia do swej własności za zwrotem otrzymanego wynagrodzenia.

Jeżeli z tego prawa korzystają, przepada to wynagrodzenie, w razie przeciwnym zaś wywłaszczony grunt na własność miejscowej gminy.

§. 29.

Ustawa górnicza postanawia, o ile się rozciągają prawa przedsiębiorców górniczych na odpływającą z szybów wodę i jakie im w ogóle przysługują wodne prawa.

§. 30.

Ustawa leśna i przepisy flisackie regulują używanie wody do spławiania drzewa;

przepisy zaś o rybołostwie używanie wody do łowienia ryb.

§. 31.

Przedsiębiorcy zakładów do nawodniania, jakoteż zakładów poruszanych wodą i przyrządów do podnoszenia wody, których zaprowadzenie z szczególną korzyścią dla gospodarstwa krajowego jest połączone, mogą żądać odpowiednio do postanowień §. 27 lit. b) (§. 15 ust. państw.), ażeby im właściciel gruntu za odpowiednim wynagrodzeniem pozwolił na służebność na swoim gruncie, albo według swego wyboru odstąpił im grunt potrzebny do sprowadzania i odprowadzania wody, jakoteż do wystawienia potrzebnych tam szluz i innych przyrządów.

Prawo to przymusowe nie rozciąga się jednak na budynki i należące do nich dziedzińce, tudzież ogrody około domu położone.

Gdyby grunt z powodu powyższych urządzeń nie mógł być przez właściciela odpowiednio użytym, natenczas może tenże żądać zakupna całego gruntu.

§. 32.

Przy zakładaniu otwartych rowów i kanałów mają przedsiębiorcy oprócz zobowiązań nałożonych na nich §em 491 p. u. c., wystawić i utrzymywać potrzebne do połączenia obydwu brzegów mosty i ławy; przy wysoko nad poziom prowadzonych wodociągach i kanałach, zaś także potrzebne przepusty jakoteż wymagane urządzenia w celu ochrony i bezpieczeństwa osób i mienia.

§. 33.

Właścicielowi gruntu obciążonego służebnością na korzyść przedsiębiorstwa przysłuża prawo współużytkowania z urządzenia w ten sposób powstałego, za przyczynieniem się do kosztów wystawienia i utrzymania w miarę ilości używanej wody; przysłuża mu to prawo jednak tylko o tyle, o ile przez to osiągnięcie celu urządzenia nie byłoby utrudnionem lub naruszonem.

przepisy zaś o rybołostwie używanie wody do łowienia ryb.

§. 31.

Przedsiębiorcy zakładów do nawodniania, jakoteż zakładów poruszanych wodą i urządzeń do podnoszenia wody, z których zaprowadzenia należy się spodziewać szczególnej korzyści dla gospodarstwa krajowego, mogą żądać odpowiednio do postanowień §. 27 lit. b) (§. 15 ust. państw.), ażeby im dozwoloną była za odpowiednim wynagrodzeniem służebność na cudzym gruncie, albo żeby właściciel gruntu według swego wyboru odstąpił im grunt potrzebny do sprowadzania i odprowadzania wody, jakoteż do wystawienia potrzebnych tam szluz i innych przyrządów.

Prawo to przymusowe nie rozciąga się jednak na budynki i należące do nich dziedzińce, tudzież ogrody koło domu położone.

Gdyby grunt z powodu powyższych urządzeń nie mógł być przez właściciela odpowiednio użytym, natenczas może tenże żądać zakupna całego gruntu.

§. 32.

Przy zakładaniu otwartych rowów i kanałów mają przedsiębiorcy oprócz zobowiązań nałożonych na nich §em 491 p. u. c., wystawić i utrzymywać potrzebne do połączenia obydwu brzegów mosty i ławy przy wysoko nad poziom prowadzonych wodociągach i kanałach, zaś także potrzebne przepusty jakoteż wymagane urządzenia w celu ochrony i bezpieczeństwa osób i mienia.

§. 33.

Właścicielowi gruntu obciążonego służebnością na korzyść przedsiębiorstwa przysłuża prawo współużytkowania z urządzenia w ten sposób powstałego, za przyczynieniem się do kosztów wystawienia i utrzymania w miarę ilości używanej wody; przysłuża mu to prawo jednak tylko o tyle, o ile przez to osiągnięcie celu urządzenia nie byłoby utrudnionem lub naruszonem.

Jeżeli właściciel gruntu zażąda wspólnego użytkowania dopiero po rozpoczęciu albo ukończeniu budowy, to musi nadto przyjąć na siebie koszta potrzebnych zmian w budowy.

O wysokości kwoty, którą do kosztów przyczynić się ma, rozstrzyga — jeżeli się strony nie zgodzą — kompetentna władza polityczna.

§. 34.

W wypadku pożaru albo gdyby zaszedł chwilowo gwałtowny brak wody, wolno miejscowej władzy politycznej, a względnie przełożonemu zagrożonej gminy albo obszaru dworskiego, wydać co do czasowego użycia wód prywatnych lub publicznych zarządzenia wymagane w interesie publicznym i takowe natychmiast wykonać.

§. 35.

Gdzie panuje stały brak wody do picia, gotowania, mycia, pojenia i innych gospodarskich potrzeb albo do gaszenia ognia, a zaopatrywanie się w nią przechodzi siły pojedynczych członków gminy, tam dostarczenie wody jest rzeczą gmin i osad odpowiednio do postanowień ustawy gminnej.

§. 36.

Gminy i osady nie mające wody podstatkiem mają prawo żądać w miarę potrzeby wywłaszczenia wód prywatnych i praw używania wody za wynagrodzeniem mającem się obliczyć według §. 37. (§. 17. ustawy państw.) jednak tylko o tyle, o ile uprawnieni do wody nie potrzebują takowej na podobne własne cele. (§. 16. ust. państwowej.)

§. 37.

W wypadkach objętych §§. 27. i 36. (§. 15. i 16. ust. państw.) jeżeli między stronami nie nastąpi porozumienie, należy kwotę wynagrodzenia zbadać i oznaczyć w drodze administracyjnej, a jeżeli się interesowani tem nie zadowolą, oznaczyć ją przez sądowe oszacowanie, które odbyć się ma przy udziale obydwóch stron według zasad postępowania przy wywłaszczeniu. (§. 17. ust. państw.)

Jeżeli właściciel gruntu zażąda wspólnego użytkowania dopiero po rozpoczęciu albo ukończeniu budowy, to musi nadto przyjąć na siebie koszta potrzebnych zmian w budowy.

O wysokości kwoty, którą do kosztów przyczynić się ma, rozstrzyga — jeżeli się strony nie zgodzą — kompetentna władza polityczna.

§. 34.

W wypadku pożaru albo gdyby zaszedł chwilowo gwałtowny brak wody, wolno miejscowej władzy policyjnej, a względnie przełożonemu zagrożonej gminy albo obszaru dworskiego, wydać co do czasowego użycia wód prywatnych lub publicznych zarządzenia wymagane w interesie publicznym i takowe natychmiast wykonać.

§. 35.

Gdzie panuje stały brak wody do picia, gotowania, mycia, pojenia i innych gospodarskich potrzeb albo do gaszenia ognia, a zaopatrywanie się w nią przechodzi siły pojedynczych członków gminy, tam dostarczenie wody jest rzeczą gmin lub miejscowości odpowiednio do postanowień ustawy gminnej.

§. 36.

Miejscowości i gminy nie mające wody podstatkiem mają w miarę tej potrzeby prawo do wywłaszczenia wód prywatnych i praw używania wody za wynagrodzeniem mającem się obliczyć według §. 37 (§. 17. ust. państw.) jednak tylko o tyle, o ile uprawnieni do wody nie potrzebują takowej na podobne własne cele. (§. 16. ust. państwowej.)

§. 37.

W wypadkach objętych §§. 27 i 36 (§. 15 i 16 ust. państw.) jeżeli między stronami nie nastąpi porozumienie, należy kwotę wynagrodzenia zbadać i oznaczyć w drodze administracyjnej, a jeżeli się interesowani tem nie zadowolą, oznaczyć ją przez sądowe oszacowanie, które odbyć się ma przy udziale obydwóch stron według zasad postępowania przy wywłaszczeniu. (§. 17. ust. państw.)

§. 38.

Postanowienia §§. 27., 28., 31., 37., (§. 17. ust. państw.) odnoszą się także do urzędów, służących do zaopatrywania w wodę obszarów dworskich, gmin i miejscowości, niemniej odosobnionych osad, jeżeli te wskutek położenia nie mogą korzystać z urzędów do nawodniania obszarów dworskich, gmin i miejscowości.

§. 39.

Uprawnieni do rybołówstwa nie mają prawa zabraniać wykonywania praw używania wody, lecz mogą tylko żądać odpowiedniego wynagrodzenia, które oznaczy władza administracyjna, albo gdyby interesowany wyrokiem jej się nie zadowolnił, sędzia (§. 19. ust. państw.)

Rozdział trzeci.

O odprowadzeniu wody i ochronie przeciw takowej.

§. 40.

Do urzędów odprowadzających wodę ma być analogicznie wszystko to zastosowane, co o zakładach nawodniających, w §§. 27., 28., 31. do 33. i 38. (§. 17. ust. państwowej) było powiedziane.

§. 41.

Do stawiania wszelkich budowli wodnych w wodach publicznych, mających na celu uregulowanie wody lub ochronę przeciw takowej, a nie wykonywanych przez Państwo, potrzeba zezwolenia kompetentnej władzy politycznej.

Pozwolenie takie wtedy tylko potrzebne jest do podobnych budowli w wodach prywatnych, jeżeli one oddziałują na cudze prawa, albo na jakość, bieg, lub wysokość wody w wodach publicznych.

§. 42.

Brzegi, groble, koryta i baseny, jakoteż urządzenia w wodach płynących lub przy ta-

§. 38.

Postanowienia §§. 27, 28, 31 do 33 i 37 (§. 17 ust. państw.) odnoszą się także do urzędów, służących do zaopatrywania w wodę obszarów dworskich, gmin i miejscowości niemniej odosobnionych osad, jeżeli te ostatnie w skutek swego położenia nie mogą korzystać z urzędów do nawodniania obszarów dworskich, gmin i miejscowości.

§. 39.

Uprawnieni do rybołówstwa nie mają prawa sprzeciwiać się wykonywaniu innych praw do używania wody, lecz mogą tylko żądać odpowiedniego wynagrodzenia szkody, które oznaczy władza administracyjna, albo Sąd, gdyby interesowany orzeczeniem jej się nie zadowolnił. (§. 19 ust. państw.)

Rozdział trzeci.

Odprowadzanie wód i ochrona przeciw takowym.

§. 40.

Do urzędów odprowadzających wodę ma być analogicznie wszystko to zastosowane, co o zakładach nawodniających, w §§. 27, 28, 31 do 33 i 37 (§. 17 ust. państw.) jest przepisane.

§. 41.

Do stawiania wszelkich budowli wodnych, mających na celu uregulowanie lub wstrzymywanie wody, potrzeba zezwolenia kompetentnej władzy politycznej.

§. 42.

Brzegi, groble, koryta i zbiorniki, jakoteż urządzenia przy i na wodach płynących,

kowych, należy w myśl §. 413 p. u. c. tak zakładać i utrzymywać, ażeby nie szkodziły cudzym prawom i o ile możności zapobiegały wylewom. (§§. 16. i 20.)

§. 43.

Do utrzymywania i czyszczenia kanałów i sztucznych rynien, jakoteż do utrzymywania w dobrym stanie urządzeń do używania wody w ogólności obowiązani są właściciele takich urządzeń z zastrzeżeniem prawnych zobowiązań innych osób.

Jeżeli właściciel nie jest wiadomy, to obowiązek powyższy spada na tych, którzy urządzeń tych używają a to, jeżeli niema innej prawnej podstawy do rozdziału w miarę korzyści, jakie pociągają.

§. 44.

Wystawienie i utrzymywanie w dobrym stanie przyrządów i budowli, niemniej wykonanie środków zaradczych w celu ochrony brzegów, gruntów, domów, dróg, kolei żelaznych i innych urządzeń w rzekach, strumieniach i potokach przed szkodliwymi wpływami wody jakoteż usunięcie szkód, które woda już wyrządziła, należy przedewszystkiem do właścicieli zagrożonych albo uszkodzonych nieruchomości i zakładów, jeżeli w tej mierze nie istnieją osobne prawne zobowiązania trzecich osób.

Jeżeli w skutek zaniedbania tej ochrony zagraża niebezpieczeństwo cudzej własności, natenczas muszą ociągający się w każdym razie przedsięwziąć wykonanie potrzebnych środków ochrony na koszt tych, od których niebezpieczeństwo ma być odwrócone, albo też na to wykonanie pozwolić i sami do tego się przyczynić w miarę §§. 65 i 66.

§. 45.

Ustawodawstwo krajowe postanowi w każdym poszczególnym wypadku o tem, czy w razach, gdzie całe miejscowości i niwy wystawione są na powtarzające się wylewy albo inne uszkodzenia przez wodę, nastąpić ma ustanowienie spółki, choćby nawet interesowani

należy w myśl §. 413 p. u. c. tak zakładać i utrzymywać, ażeby nie szkodziły cudzym prawom i o ile możności zapobiegały wylewom. (§§. 16 i 20.)

§. 43.

Do utrzymywania i czyszczenia kanałów i sztucznych rynien, niemniej do utrzymywania w dobrym stanie urządzeń do używania wody w ogólności obowiązani są właściciele takich urządzeń z zastrzeżeniem prawnych zobowiązań innych osób.

Jeżeli właściciel nie może być wysledzony, to obowiązek powyższy ciąży na tych, którzy urządzeń tych używają a to, jeżeli nie ma innej prawnej podstawy do rozdziału w miarę korzyści, jakie pociągają.

§. 44.

Wystawienie i utrzymywanie w dobrym stanie urządzeń i budowli, niemniej wykonanie środków zaradczych w celu ochrony brzegów, gruntów, domów, dróg, kolei żelaznych i innych urządzeń w rzekach i potokach przed szkodliwymi wpływami wody, jakoteż usunięcie szkód, które woda już wyrządziła, należy przedewszystkiem do właścicieli zagrożonych albo uszkodzonych nieruchomości i zakładów, jeżeli w tej mierze nie istnieją osobne prawne zobowiązania osób trzecich.

Jeżeli w skutek zaniedbania tej ochrony zagrożona jest własność obca, natenczas muszą ociągający się w każdym razie przedsięwziąć wykonanie potrzebnych środków ochrony na koszt tych, od których niebezpieczeństwo ma być odwrócone, albo też na to wykonanie pozwolić i sami do tego się przyczynić w miarę §§. 65 i 66.

§. 45.

C. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym postanowi w każdym poszczególnym wypadku o tem, czy w razach gdzie całe miejscowości i pola wystawione są na powtarzające się wylewy albo inne uszkodzenia przez wodę, nastąpić ma ustanowienie

na to się nie zgodzili, albo też o wykonanie takich budowli postarać się należy w inny sposób przedewszystkiem przez przyczynienie się i zaliczki funduszków krajowych lub gminnych.

§. 46.

Względem gruntów, które w skutek opuszczenia nie są niczyją własnością, i dopóki takowe nie staną się czyjąś własnością, mają spółki ustanowione w celu ochrony przeciw wodzie i uregulowaniu takowej, obowiązek do robót ochronnych i regulacyjnych, jeżeli grunta te leżą w ich obrębie.

§. 47.

Grunt uzyskany w skutek budowli regulacyjnych w obrębie takowych, przypada tym, co ponoszą koszta przedsiębiorstwa; musi być jednak na żądanie właścicieli sąsiednich gruntów tymże odstąpiony za zwrotem wartości, jeżeli go przedsiębiorstwo nie potrzebuje do lepszego zabezpieczenia i umocnienia brzegu.

§. 48.

Na budowie stawiane w celach publicznego dobra dla zabezpieczenia i uregulowania brzegów i osuszania, tudzież na inne wodne budowle, muszą właściciele odstąpić za stosownem wynagrodzeniem potrzebne grunta i inne nieruchomości, tudzież budowle i urządzenia, lub też muszą zezwolić na zaprowadzenie wymaganych służebności gruntowych.

Wodociągi i kanały mogą być także bez zezwolenia właścicieli i uprawnionych do używania wody przeniesione na inne miejsca, jeżeli tego wymaga interes publiczny i jeżeli się to może stać bez zaszkodzenia celowi tych zakładów wodnych. Koszta mają ponosić przedsiębiorcy tego przeniesienia.

Właściciel musi dostarczyć za odpowiedniem wynagrodzeniem materiały znajdujące się na jego gruntach, które ochronione być

spółki, choćby nawet interesowani na to się nie zgodzili, albo też o wykonanie takich budowli postarać się należy w inny sposób przedewszystkiem przez przyczynienie się i zaliczki z funduszków krajowych lub gminnych.

Przyczynienie się funduszu krajowego w powyższym celu wymaga uchwały Sejmu i cesarskiego zatwierdzenia.

§. 46.

Względem gruntów, które w skutek opuszczenia do nikogo nie należą, i dopóki takowe nie przejdą na czyjąś własność, mają spółki ustanowione w celu ochrony przeciw wodzie i uregulowaniu takowej, obowiązek do robót ochronnych i regulacyjnych, jeżeli grunta te leżą w ich obrębie.

§. 47.

Grunt uzyskany w skutek budowli regulacyjnych w obrębie takowych, przypada tym, co ponoszą koszta przedsiębiorstwa; musi być jednak na żądanie właścicieli przyległych gruntów tymże odstąpiony za zwrotem wartości, jeżeli go przedsiębiorstwo nie potrzebuje do lepszego zabezpieczenia i umocnienia brzegu.

§. 48.

Na budowie stawiane w celach publicznego dobra dla zabezpieczenia i uregulowania brzegów i osuszania, tudzież na inne wodne budowle, muszą właściciele odstąpić za stosownem wynagrodzeniem potrzebne grunta i inne nieruchomości, tudzież budowle i urządzenia, lub też muszą zezwolić na zaprowadzenie wymaganych służebności gruntowych.

Wodociągi i kanały mogą być także bez zezwolenia właścicieli i uprawnionych do używania wody przeniesione na inne miejsca, jeżeli tego wymaga interes publiczny i jeżeli się to może stać bez naruszenia celu tych zakładów wodnych. Koszta mają ponosić przedsiębiorcy tego przeniesienia.

Właściciel musi odstąpić za odpowiedniem wynagrodzeniem materiały znajdujące się na tych gruntach, które ochronione być

mają, a które potrzebne są do wykonania takich w celach publicznego dobra stawianych budowli wodnych.

§. 49.

Właściciele brzegów muszą, o ile nie są do tego bezpłatnie obowiązani, za stosownem według §. 87. obliczyć się mającym wynagrodzeniem dozwolić przystępu i użycia brzegów do wywozu i przywozu, tudzież do składania i obrabiania materiałów potrzebnych do stawiania i utrzymywania robót mających na celu ochronę od wody, jej uregulowanie, tudzież innych budowli wodnych.

Na wniosek właściciela brzegu może władza polityczna wyznaczyć przedsiębiorcy stosowny termin do ukończenia robót i wywiezienia materiału.

§. 50.

Jeżeli w celu zapobieżenia wielkiemu niebezpieczeństwu, mogącemu powstać w skutek przerwania brzegów lub grobli albo w skutek wylewów, trzeba się rychłych chwycić środków zaradczych, to sąsiednie gminy i obszary dworskie są obowiązane za stosownem wynagrodzeniem dać potrzebną pomoc na żądanie władzy politycznej, albo gdy jej nie ma na miejscu niebezpieczeństwa, na żądanie przełożonego zagrożonej gminy albo obszaru dworskiego.

Jeżeli za tego rodzaju pomoc gminy lub obszary dworskie żądają wynagrodzenia, to wymierzyć ma je władza polityczna podług wartości pieniężnej tej pomocy i rozłożyć stosunkowo należące się wynagrodzenie na gminy, którym pomoc była niesioną.

§. 51.

Jeżeli się stawia budowle z funduszków państwowych albo krajowych w celu używania lub przeprowadzenia wody, albo też w celu utrzymania takowej i jeżeli te budowle przynoszą znaczną korzyść właścicielom graniczących nieruchomości albo sąsiednich urzędzeń wodnych, albo też odwracają od nich znaczniejsze szkody, to można zmusić w drodze

mają, a które potrzebne są do wykonania takich w celach publicznego dobra stawianych budowli wodnych.

§. 49.

Właściciele brzegów muszą, o ile nie są do tego bezpłatnie obowiązani, za stosownem według §. 87 obliczyć się mającym wynagrodzeniem dozwolić przystępu i użycia brzegów do wywozu i przywozu, tudzież do składania i obrabiania materiałów potrzebnych do stawiania i utrzymywania robót mających na celu ochronę od wody, jej uregulowanie, tudzież innych budowli wodnych.

Na żądanie właściciela brzegu może władza polityczna wyznaczyć przedsiębiorcy stosowny termin do ukończenia robót i wywiezienia materiału.

§. 50.

Jeżeli w celu chwilowego zapobieżenia wielkiemu niebezpieczeństwu, mogącemu powstać w skutek przerwania brzegów lub grobli albo w skutek wylewów, trzeba się szybko jąć środków zaradczych, to sąsiednie gminy i obszary dworskie są obowiązane za stosownem wynagrodzeniem dać potrzebną pomoc na żądanie władzy politycznej, albo gdy ta władza nie ma swej siedziby w miejscu niebezpieczeństwa, na żądanie przełożonego zagrożonej gminy albo obszaru dworskiego.

Jeżeli za tego rodzaju pomoc wynagrodzenie zostanie żądane, to wymierzyć ma je władza polityczna podług wartości pieniężnej tej pomocy i rozłożyć stosunkowo należące się wynagrodzenie na gminy lub obszary dworskie, którym pomoc była niesioną.

§. 51.

Jeżeli się stawia budowle z funduszków państwowych albo krajowych w celu używania prowadzenia lub wstrzymywania wody i jeżeli te budowle przynoszą znaczną korzyść właścicielom graniczących nieruchomości albo sąsiednich urzędzeń wodnych, albo też odwracają od nich znaczniejsze szkody, to można zmusić w drodze administracyjnej tych wła-

administracyjnej tych właścicieli do przyczynienia się do kosztów budowy nawet gdyby zasady §. 365. p. u. c. o wywłaszczeniu nie dały się tutaj zastosować.

W drodze administracyjnej należy zbać i orzec, czy budowla przynosi powyższym osobom znacniejszą korzyść albo odwraca od nich większą szkodę, tudzież oznaczyć cyfrę odpowiedniego dodatku, a gdyby się strony tem nie zadowolniły, orzecze w tym względzie sędzia (§. 26 ust. państ.)

Rozdział czwarty.

O spółkach wodnych.

§. 52.

Do wystawienia budowli wodnych, mających na celu ochronę gruntu albo uregulowanie biegu wody, niemniej do zaprowadzenia urządzeń osuszających i nawodniających, mogą się tworzyć spółki wodne, czy to za wolnem porozumieniem się interesowanych, czy to na podstawie uchwały większości interesowanych, a to na podstawie rozporządzenia kompetentnej władzy administracyjnej (§. 20 ust. państ.)

§. 53.

Jeżeli w drodze administracyjnej uznano, że budowa albo urządzenie, które większość interesowanych wykonać zamierza, przyniesie niezaprzeczoną korzyść i że urządzenie to nie da się wykonać odpowiednio celowi bez rozszerzenia go na grunta mniejszości interesowanych, to mniejszość może być zmuszoną przystąpić do spółki zawiązać się mającej w celu wykonania i używania tego urządzenia.

Stosunek głosów oblicza się według obszaru uczestniczącego gruntu, a nie według osób.

Jednakowoż nie można zmusić do udziału tych właścicieli, których dotychczasowy sposób użycia ich gruntów był dla nich korzystniejszy aniżeli sposób zamierzony przez wystawienie urządzeń wodnych; zmusić ich jednak można (§. 21 ust. państ.) do przyzwolenia na zapro-

ścicieli do przyczynienia się do kosztów budowy nawet, gdyby zasady §. 365 p. u. c. o wywłaszczeniu nie dały się tutaj zastosować.

W drodze administracyjnej należy zbać i orzec, czy budowla przynosi powyższym osobom znacniejszą korzyść albo odwraca od nich większą szkodę, tudzież oznaczyć cyfrę odpowiedniego dodatku, a gdyby się strony tem nie zadowolniły, orzecze w tym względzie sędzia (§. 26 ust. państ.)

Rozdział czwarty.

Spółki wodne.

§. 52.

Do wykonania budowli wodnych, mających na celu ochronę gruntu albo uregulowanie biegu wody, niemniej do zaprowadzenia zakładów osuszających i nawodniających, mogą się tworzyć spółki wodne, czy to za wolnem porozumieniem się interesowanych, czy to na podstawie uchwały większości interesowanych, na podstawie rozporządzenia kompetentnej władzy administracyjnej (§. 20 ust. państ.)

§. 53.

Jeżeli w drodze administracyjnej uznano, że budowa albo zakład, które większość interesowanych wykonać zamierza, przyniesie niezaprzeczony pożytek i że urządzenie to nie da się wykonać odpowiednio celowi bez rozszerzenia go na grunta mniejszości interesowanych, to mniejszość może być zmuszoną przystąpić do spółki zawiązać się mającej w celu wykonania i używania tego urządzenia.

Stosunek głosów oblicza się według obszaru uczestniczącego gruntu, a nie według osób.

Wszelako nie można zmusić do udziału tych właścicieli gruntów, których dotychczasowy sposób użycia był dla nich korzystniejszy aniżeli sposób zamierzony przez wystawienie urządzeń wodnych; zmusić ich jednak można (§. 21 ust. państ.) do przyzwolenia na zapro-

wadzenie służebności albo do odstąpienia gruntu w myśl §§. 27, 36 i 37 (§. 15, 16 i 17 ustawy państwowej).

§. 54.

To zobowiązanie mniejszości następuje jednak dopiero wtedy, jeżeli z utworzeniem spółki do zaprowadzenia urządzeń nawodniających zgadzają się najmniej dwie trzecie, a z utworzeniem spółki do wykonania budowli w celach osuszenia, ochrony lub uregulowania wód więcej jak połowa interesowanych.

§. 55.

Większość głosów potrzebna do zawiązania takich spółek oblicza się przy przedsięwzięciu urządzeń do osuszania i nawodniania podług obszaru dotyczących gruntów, przy budowlach zaś ochronnych i regulacyjnych według wartości własności, którą się ma ochraniać.

Przy szacowaniu tej ostatniej trzeba także brać w rachunek podwyższenie jej wartości przez te budowle.

§. 56.

Każda spółka wodna musi mieć statuta, zarząd, nakoniec przewodniczącego, który ją zastępuje na zewnątrz.

Prawne istnienie spółki wodnej w stosunkach publicznych i prywatnych zawisło od uzyskania uznania jej przez kompetentną władzę administracyjną.

Dokument potwierdzający statuta, wykaz członków i podpis osób podpisujących za przewodniczącego, muszą być wykazane w osobnej księdze (księga wodna) a każda zachodząca zmiana winna tam być zapisaną.

Księga ta ma być w urzędzie prowadzona i każdemu wolno do niej wglądać (§. 22 ustawy państwowej).

§. 57.

Do zarządu spółki i załatwienia jej spraw wybierają członkowie z pośród siebie wydział absolutną większością głosów, którą według §. 55 obliczać należy.

wadzenie służebności albo do odstąpienia gruntu w myśl §§. 27, 36 i 37 (§. 15, 16 i 17 ust. państw.).

§. 54.

To zobowiązanie mniejszości następuje jednak dopiero wtedy, jeżeli z utworzeniem spółki do zaprowadzenia zakładów nawodniających zgadzają się najmniej dwie trzecie, a z utworzeniem spółki do wykonania urządzeń w celach osuszenia, ochrony lub uregulowania wód zgadza się więcej jak połowa interesowanych.

§. 55.

Większość głosów potrzebna do zawiązania takich spółek oblicza się przy przedsięwzięciu urządzeń do osuszania i nawodniania podług obszaru dotyczących gruntów, przy zakładach zaś ochronnych i regulacyjnych według wartości własności, którą się ma ochraniać.

Przy szacowaniu tej ostatniej trzeba także brać w rachunek podwyższenie jej wartości przez te budowle.

§. 56.

Każda spółka wodna musi mieć statuta, zarząd i przewodniczącego, który ją zastępuje na zewnątrz.

Prawne istnienie spółki wodnej dla stosunków publicznych i prywatnych zawisło od uzyskania uznania jej przez kompetentną władzę administracyjną.

Dokument uznaniu statutów, spis członków i podpis osób podpisujących za przewodniczącego, muszą być wykazane w osobnej księdze (księga wodna), a każda zachodząca zmiana winna tam być zapisaną.

Księga ta ma być prowadzona urzędowo i każdemu wolno do niej wglądać (§. 22 ust. państwowej).

§. 57.

Do zarządu spółki i załatwienia jej spraw wybierają członkowie z pośród siebie wydział absolutną większością głosów, które według §. 55 obliczać należy.

§. 58.

Wydział wybiera z pośród siebie podług głów obliczać się mającą absolutną większością głosów przewodniczącego, który ma zastępować spółkę na zewnątrz; skuteczniejszy wybór ma być podany do wiadomości władzy politycznej i wpisany w księgę wodną (§. 56. [§. 22. ust. państw.]).

Jeżeli przy tym wyborze jak i przy wyborze w myśl §. 57. nie uzyskano absolutnej większości głosów, natenczas rozstrzygnięcie wybór ściślejszy — przy równości zaś głosów los.

§. 59.

Władze polityczne rozstrzygają reklamacje dotyczące prawa wyborczego.

Zbadanie zaś aktu wyborczego jest rzeczą wydziału spółki i przeciw jego orzeczeniu nie ma odwołania.

§. 60.

Spółka ma w taki sam sposób (§. 57.) uporządkować prawa i obowiązki swych członków odnoszące się do przedsiębiorstwa, w szczególności zaś modłę rozdziału kosztów, i ustanowić swą administrację statutami, które równie jak wszelkie ich zmiany muszą być podane do wiadomości władzy politycznej.

§. 61.

Kto nabywa grunt należący do związku spółki, staje się członkiem takowej i jest obowiązany do prestacyj wpływających z tego stosunku.

Obowiązek ten jest ciężarem gruntowym, ma aż do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed innymi ciężarami bezpośrednio po państwowych podatkach i publicznych należytościach i gaśnie tylko po odpowiednim statutom wydzieleniu obciążonego gruntu ze spółki, albo po rozwiązaniu takowej (§. 23. ust. państw.).

§. 62.

Spółka obowiązana jest przyjąć do spółki dodatkowo sąsiednie grunta na żądanie wła-

§. 58.

Wydział wybiera z pośród siebie podług głów obliczać się mającą absolutną większością głosów przewodniczącego, który ma zastępować spółkę na zewnątrz i tegoż zastępcę; skuteczniejszy wybór ma być podany do wiadomości władzy politycznej i wpisany w księgę wodną (§. 56 [§. 22 ust. państw.]).

Jeżeli przy tym wyborze jak i przy wyborze w myśl §. 57 nie uzyskano absolutnej większości głosów, natenczas rozstrzygnięcie wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los.

§. 59.

Władze polityczne rozstrzygają reklamacje dotyczące prawa wyborczego.

Zbadanie zaś aktu wyborczego jest rzeczą wydziału spółki i przeciw jego orzeczeniu nie ma odwołania.

§. 60.

Spółka ma w taki sam sposób (§. 57) uporządkować prawa i obowiązki swych członków odnoszące się do przedsiębiorstwa, w szczególności zaś cel przedsiębiorstwa, czas rozpoczęcia i ukończenia takowego, modłę rozdziału kosztów, i ustanowić swą administrację statutami, które równie jak wszelkie ich zmiany muszą być podane do wiadomości władzy politycznej.

§. 61.

Kto nabywa grunt należący do związku spółki, staje się członkiem takowej i jest obowiązany do prestacyj wpływających z tego stosunku.

Obowiązek ten jest ciężarem gruntowym, ma aż do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed innymi ciężarami rzeczowymi bezpośrednio po państwowych podatkach i publicznych należytościach i ustaje tylko ze zgodnem z przepisami wydzieleniem obciążonego gruntu ze spółki, albo z rozwiązaniem takowej (§. 23 ust. państw.).

§. 62.

Spółka obowiązana jest przyjąć do związku swego dodatkowo sąsiednie grunta na ża-

ścicieli za odpowiedniemi przyczynieniem się do kosztów budowy i utrzymania, jeżeli:

- a) w ten sposób najodpowiedniej osiągnięciu osuszenie lub nawodnienie tych gruntów, a względnie potrzebne budowle ochronne i regulacyjne;
- b) jeżeli istniejące urządzenie albo wystawiona budowla wystarczą do zaspokojenia wspólnej potrzeby bez szkody dotychczasowych uczestników.

Jeżeli przyjęcie sąsiedniego gruntu do związku spółki może być tylko przy wykonaniu osobnych urządzeń lub zmianie istniejących urządzeń lub budowli, to ten, kogo się przyjmuje, ponosić ma nadto wszystkie koszty nowego urządzenia.

§. 63.

Wydzielenie pojedynczych gruntów ze związku spółki nastąpić może przeciw woli innych współników, jeżeli dla gruntów wydzielonych nie uzyskano zamierzonego celu w odpowiednim czasie po ukończeniu urządzeń, w którym skutek powinien już być się okazać.

Jeżeli chce wystąpić członek spółki, który później wstąpiwszy dał powód do szczegółowych urządzeń i zmian (§. 62.), które się wskutek jego wystąpienia okazują szkodliwymi do osiągnięcia wspólnego celu, to jest on obowiązany na żądanie spółki przywrócić urządzenie na swój koszt do dawnego stanu, albo poczynić potrzebne zarządzenia w celu usunięcia szkody.

Jeżeli występujący właściciel gruntu był przymusowym członkiem spółki, to może żądać od niej zwrotu uiszczonych prestacyi i usunięcia urządzeń wykonanych na jego gruncie, a stających się niepotrzebnymi wskutek jego wystąpienia, o czem, w razie, gdyby zgoda do skutku nie przysłała, rozstrzyga władza polityczna.

Może jednak także większość obrachowana według §. 55. żądać w interesie całego zakładu wyłączenia pojedynczych gruntów za odpowiedniemi wynagrodzeniem występujących

danie właścicieli za odpowiedniemi przyczynieniem się do kosztów budowy i utrzymania, jeżeli:

- a) w ten sposób najodpowiedniej osiągnięciu osuszenie lub nawodnienie tych gruntów, a względnie potrzebne budowle ochronne i regulacyjne;
- b) jeżeli istniejące urządzenie albo prowadzona budowla wystarczą do zaspokojenia wspólnej potrzeby bez szkody dotychczasowych uczestników.

Jeżeli przyjęcie sąsiedniego gruntu do związku spółki może być tylko przy wykonaniu osobnych lub zmianie istniejących urządzeń lub budowli, to ten, kogo się przyjmuje, ponosić ma nadto wszystkie koszty nowego urządzenia.

§. 63.

Wydzielenie pojedynczych gruntów ze związku spółki nastąpić może przeciw woli innych współników, jeżeli nie rozpoczęto budowy w oznaczonym czasie bez dostatecznego powodu, jeżeli dla gruntów wydzielonych nie uzyskano zamierzonego celu w odpowiednim czasie po ukończeniu urządzeń, w którym skutek powinien już być się okazać.

Jeżeli chce wystąpić członek spółki, który później wstąpiwszy dał powód do szczegółowych urządzeń i zmian (§. 62), które się wskutek jego wystąpienia okazują szkodliwymi dla odpowiedniego osiągnięcia wspólnego celu, to jest on obowiązany na żądanie spółki przywrócić urządzenie na swój koszt do dawnego stanu, albo poczynić potrzebne zarządzenia w celu usunięcia szkody.

Jeżeli występujący właściciel gruntu był przymusowym członkiem spółki, to może żądać od niej zwrotu uiszczonych prestacyi i usunięcia urządzeń wykonanych na jego gruncie, a stających się zbędnymi wskutek jego wystąpienia, o czem, w razie, gdyby zgoda do skutku nie przysłała, rozstrzyga władza polityczna. Może jednak także większość obliczona według §. 55 żądać w interesie całego zakładu wyłączenia pojedynczych gruntów za odpowiedniemi wynagrodzeniem występujących członków, jeżeli

członków, jeżeli takie wyłączenie do osiągnięcia zamierzonego celu staje się potrzebnem.

§. 64.

Rozwiązanie spółki może nastąpić większością głosów, skoro wypełni swe zobowiązania względem osób trzecich (§. 24. ustawy państwowej).

Potrzebną do tego większość głosów oblicza się według postanowień §. 55.

§. 65.

Koszta stawiania i utrzymywania wspólnych urzędzeń do osuszania i nawodniania mają być rozdzielone na uczestników według modły oznaczonej statutem albo też osobną dobrowolną umową.

Jeżeli dobrowolne porozumienie co do modły rozłożenia kosztów nie da się osiągnąć, to rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie zdania rzeczoznawców. Przy tem rozstrzygnięciu ma służyć za podstawę przestrzeń gruntów, na które się rozciąga urządzenie wodne, a jeżeli korzyści wynikające z urządzenia tego bardzo się od siebie różnią, podział gruntów na klasy z odpowiedniem wyższem i niższem przyczynieniem się do kosztów.

§. 66.

Koszta wspólnych budowli wodnych ochronnych i regulacyjnych ponoszą interesowani, jeżeli osobne ustawy statuta lub ugody innej modły podziału nie stanowią w stosunku korzyści, jakie odnieść mają albo w miarę wielkości usunąć się mającego niebezpieczeństwa, albo też o ile się podział na tych podstawach nie da się skutecznie według wartości nieruchomości i zakładów korzystających z tych budowli. W razie gdyby się interesowani nie zgodzili rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie zdania rzeczoznawców.

§. 67.

Jeżeli do uczestników należą gminy i miejscowości, to zebranie prestacyi według

takie wyłączenie do osiągnięcia zamierzonego celu staje się potrzebnem.

§. 64.

Rozwiązanie spółki może nastąpić większością głosów, skoro wypełni swe zobowiązania względem osób trzecich (§. 24 ustawy państwowej).

Potrzebną do tego większość głosów oblicza się według postanowień §. 55.

§. 65.

Koszta stawiania i utrzymywania wspólnych urzędzeń do osuszania i nawodniania mają być rozdzielone na uczestników według modły oznaczonej statutem, albo też osobną dobrowolną umową.

Jeżeli dobrowolne porozumienie co do modły rozłożenia kosztów nie da się osiągnąć, to rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie statutów i zdania rzeczoznawców. Przy tem rozstrzygnięciu ma służyć za podstawę przestrzeń gruntów, na które się rozciąga urządzenie wodne, a jeżeli korzyści wynikające z urządzenia tego bardzo się od siebie różnią, podział gruntów na klasy z odpowiedniem wyższem i niższem przyczynieniem się do kosztów.

§. 66.

Koszta wspólnych budowli wodnych ochronnych i regulacyjnych ponoszą interesowani, jeżeli osobne ustawy, statuta lub umowy innej modły podziału nie stanowią w stosunku korzyści, jakie odnieść mają albo w miarę wielkości usunąć się mającego niebezpieczeństwa, albo też o ile się podział na tych podstawach nie da skutecznie według wartości dotyczących nieruchomości i zakładów. W razie, gdyby się interesowani nie zgodzili rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie statutów i zdania rzeczoznawców.

§. 67.

Jeżeli do uczestników należą gminy lub miejscowości, to zebranie prestacyj według

§. §. 65. 66 na nie przypadającej jest sprawą gminną.

§. 68.

Zaległe prestacye na cele wspólnych urzędów osuszających i nawodniających, tudzież budowli ochronnych i regulacyjnych będą na żądanie spółki ściągnięte w drodze politycznej egzekucyi.

Rozdział piąty.

O przekroczeniach i karach.

§. 69.

Wszystkie uszkodzenia urzędów wodnych, jeżeli nie podpadają pod powszechne prawo karne, będą sądzone jako przekroczenia połowe według przepisów wydanych w celach ochrony pól.

Przytem mają osoby przeznaczone do pilnowania wód i urzędów dla użycia, sprowadzania i wstrzymywania wody, taki sam zakres działania jaki ustawa przyznaje połowym pod warunkami i ostrożnościami ustawą tą zastrzeżonemi.

§. 70.

Przekroczenia ustaw regulujących prawo wodne, jakoteż wydanych rozporządzeń do przeprowadzenia takowego, przedewszystkiem zaś zakładanie budowli wodnych dla ochrony i pożytku, jakoteż użycie wód bez potrzebnego pozwolenia władzy; pozostawienie albo samowolna zmiana znaków do oznaczenia wysokości wody, jakoteż szkodliwe zdrowiu zanieczyszczanie wody, o ile te wykroczenia nie podpadają pod powszechne prawo karne, podlegają karze pieniężnej od 5 złr. do 150 złr. albo karze aresztu od jednego dnia do jednego miesiąca, którą władza polityczna wymierzy.

§§. 65 i 66 na nie przypadającej jest sprawą gminną.

§. 68.

Zaległe prestacye na cele wspólnych urzędów osuszających i nawodniających, tudzież budowli ochronnych i regulacyjnych będą na żądanie spółki ściągnięte w drodze politycznej egzekucyi.

Rozdział piąty.

Przekroczenia i kary.

§. 69.

Wszelkie uszkodzenia i nadwężenia urzędów wodnych, jeżeli nie podpadają pod powszechne prawo karne, będą sądzone jako przekroczenia połowe według przepisów wydanych w celach ochrony dobra połowego.

Przytem mają osoby przeznaczone do pilnowania wód i urzędów dla jej użycia, sprowadzania i wstrzymywania, taki sam zakres działania jaki ustawa przyznaje połowym pod warunkami i ostrożnościami ustawą tą zastrzeżonemi.

§. 70.

Przekroczenia ustaw regulujących prawo wodne, jakoteż wydanych rozporządzeń i zarządzeń do przeprowadzenia takowego, przedewszystkiem zaś zakładanie budowli wodnych dla ochrony lub pożytku, jakoteż użycie wód bez potrzebnego pozwolenia władzy; przedstawienie albo samowolna zmiana znaków do oznaczenia wysokości wody, jakoteż szkodliwe zdrowiu zanieczyszczanie wody, o ile te wykroczenia nie podpadają pod powszechne prawo karne, podlegają karze pieniężnej od 5 złr. do 150 złr. albo karze aresztu od jednego dnia do jednego miesiąca, którą władza polityczna wymierzy.

§. 71.

Jeżeli z przyczyny ubóstwa winnego kara pieniężna ściągniętą być nie może, należy ją zamienić na areszt, przyczem pięć zhr. liczy się za jeden dzień aresztu.

§. 72.

We wszystkich razach, w których prawo to wskutek jakiejś czynności albo zaniechania przekroczonem zostało, musi winny pominiawszy zapłacenie kary i wynagrodzenie poszkodowanych usunąć na koszt własny zmianę samowolnie zaprowadzoną albo dokonać zaniechanych robót, jeżeli zagrożony tem albo poszkodowany tego zażąda, lub też dobro publiczne tego wymaga. Władza ma rzecz rozstrzygnąć jak najrychlej i wyrok przeprowadzić w razie potrzeby w drodze politycznej egzekucyi.

§. 73.

Kary pieniężne nakładane w wykonaniu tej ustawy wpływają do funduszu kultury krajowej.

§. 74.

Dochodzenie i karanie przekroczeń tej ustawy ulega przedawnieniu, jeżeli się wykraczającego nie pociągnie do śledztwa, względem czynności wymienionych w §. 69. w ciągu trzech miesięcy, względem przekroczeń zaś przewidzianych w §. 70. w przeciągu sześciu miesięcy, od dnia popełnionego wykroczenia.

Przedawnienie nie rozciąga się na zobowiązania, które na przekraczającego wkłada §. 72. jakoteż na jego obowiązek do wynagrodzenia szkody.

Rozdział szósty.

O władzach i ich postępowaniu.

§. 75.

Wszystkie sprawy odnoszące się według tej ustawy do używania, prowadzenia i wstrzy-

§. 71.

Jeżeli z przyczyny ubóstwa winnego kara pieniężna ściągniętą być nie może, należy ją zamienić na areszt, przyczem pięć zhr. liczy się za jeden dzień aresztu.

§. 72.

We wszystkich wypadkach, w których prawo to w skutek jakiejś czynności albo zaniechania przekroczonem zostało, musi winny bez względu na poniesioną karę i wynagrodzenie poszkodowanych usunąć na koszt własny zmianę samowolnie zaprowadzoną, albo dokonać zaniechanych robót, jeżeli zagrożony tem albo poszkodowany tego zażąda, lub też dobro publiczne tego wymaga. Władza ma rzecz rozstrzygnąć jak najrychlej i wyrok przeprowadzić w razie potrzeby w drodze politycznej egzekucyi.

§. 73.

Kary pieniężne nakładane w wykonaniu tej ustawy wpływają do funduszu kultury krajowej.

§. 74.

Dochodzenie i karanie przekroczeń tej ustawy ustaje wskutek przedawnienia, jeżeli się wykraczającego nie pociągnie do śledztwa względem czynności wymienionych w §. 69 w ciągu trzech miesięcy, względem przekroczeń zaś przewidzianych w §. 70 w przeciągu sześciu miesięcy, od dnia popełnionego wykroczenia.

Przedawnienie nie rozciąga się na zobowiązania, które na przekraczającego wkłada §. 72 jakoteż na jego obowiązek do wynagrodzenia szkody.

Rozdział szósty.

Władze i ich postępowanie.

§. 75.

Wszystkie sprawy odnoszące się według tej ustawy do używania, prowadzenia i wstrzy-

mania wody, należą do zakresu działania władz politycznych.

§. 76.

W myśl tej ustawy kompetentną jest władza polityczna tego powiatu, w którym się urządzenie znajduje, albo w którym ma być wykonane. Wydanie pozwolenia na urządzenia i przewozy na miejscach wód płynących, używanych do żeglugi okrętów i splawiania galarów, zastrzega się politycznej władzy krajowej.

Jeżeli gmina mająca powierzoną sobie polityczną administrację sama występuje jako przedsiębiorca urządzenia wodnego, to ma bez różnicy, o jakie wody chodzi sprawę prowadzić bezpośrednio wyższa władza i orzec, czy urządzenie może być dopuszczone.

Jeżeli zakłady rozciągają się na kilka okręgów administracyjnych kraju, albo na kilka krajów, to sprawę prowadzi i rozstrzyga władza, w której okręgu znajduje się główna część urządzenia w porozumieniu a w razie potrzeby za współdziałaniem dotyczących innych władz, a jeżeli władze te ze sobą się nie zgodzą, ma być sprawa przedłożona przełożonej wyższej władzy do rozstrzygnięcia.

§. 77.

Jeżeli w celu wykonania urządzeń wodnych potrzebne są roboty przygotowawcze na cudzych gruntach, a właściciel tychże nie chce na nie zezwolić, to przedsiębiorca ma wyrobić sobie do tego pozwolenie u władzy politycznej, która ma wyznaczyć stosowny termin do przedsiębrania tych robót i uczynić pozwolenie zależnem od poprzedniego zabezpieczenia możebnego wynagrodzenia szkody.

§. 78.

Podania o udzielenie praw używania wody i pozwolenie na urządzenia do używania, prowadzenia i wstrzymania wody, mają

użycia wody, należą do zakresu działania władz politycznych, które przedtem zasięgać mają zdania władz autonomicznych.

§. 76.

W myśl tej ustawy kompetentną jest władza polityczna tego powiatu, w którym się urządzenie znajduje, albo w którym ma być wykonane, winna jednak w każdym razie zasięgać zdania Wydziału powiatowego. Wydanie pozwolenia na urządzenia i prywatne przewozy na przestrzeniach wód płynących, używanych do żeglugi statków lub splawiania tratw, zastrzega się politycznej władzy krajowej po zasięgnięciu zdania Wydziału krajowego.

Jeżeli gmina mająca powierzoną sobie polityczną administrację sama występuje jako przedsiębiorca urządzenia wodnego, to ma bez różnicy, o jakie wody chodzi sprawę prowadzić bezpośrednio wyższa władza i orzec, czy urządzenie może być dopuszczone.

Jeżeli zakłady rozciągają się na kilka okręgów administracyjnych kraju, albo na kilka krajów, to sprawę prowadzi i rozstrzyga władza, w której okręgu znajduje się główna część urządzenia w porozumieniu, a w razie potrzeby za współdziałaniem dotyczących innych władz, a jeżeli władze te ze sobą się nie zgodzą, ma być sprawa przedłożona przełożonej wyższej władzy do rozstrzygnięcia.

§. 77.

Jeżeli w celu wykonania urządzeń wodnych potrzebne są roboty przygotowawcze na cudzych gruntach, a właściciel tychże nie chce na nie zezwolić, to przedsiębiorca ma wyrobić sobie do tego pozwolenie u władzy politycznej, która ma wyznaczyć stosowny termin do przedsiębrania tych robót i uczynić pozwolenie zależnem od poprzedniego zabezpieczenia możebnego wynagrodzenia szkody.

§. 78.

Podania o udzielenie praw używania wody i pozwolenie na urządzenia do używania, prowadzenia i wstrzymania wody, mają być

być wniesione do politycznej władzy według §. 76 do orzeczenia powołanej i mają zawierać, o ile jeden lub drugi z następujących wymogów nie staje się zbytecznym ze względu na rodzaj przedsiębiorstwa lub według uznania władzy, do której mają być wniesione oprócz wyjaśniających, przez rzeczoznawców wykonanych planów i rysunków, co następuje:

- a) cel i objętość urządzenia albo przedsiębiorstwa z podaniem wody, na której ma być urządzenie albo przedsiębiorstwo wykonane, jakoteż ilości potrzebnej wody;
- b) sposób wykonania na podstawie ułożonego planu;
- c) wykazanie spodziewanych korzyści, niemniej niekorzyści, których się w razie zaniechania obawiać należy;
- d) wyszczególnienie wszystkich uprawnionych do wody i innych interesowanych osób, których praw zamierzone przedsiębiorstwo dotknie z przyłączeniem ewentualnie ich oświadczeń;
- e) wyszczególnienie gruntów i budowli wodnych, które muszą być odstąpione albo obciążone służebnościami z podaniem ich właścicieli; przy przedsiębiorstwach wspólnych mają nadto podania te zawierać;
- f) nazwiska osób, które przystąpić mają do takiego przedsiębiorstwa, a przy urządzeniach do osuszania lub nawodniania z podaniem obszaru uczestniczących gruntów; przy budowlach ochronnych i regulacyjnych zaś z podaniem wartości własności ochronić się mającej;
- g) preliminarz kosztów wystawienia i utrzymania tych urządzeń ułożony przez rzeczoznawcę, wreszcie
- h) wyliczenie środków potrzebnych do pokrycia kosztów.

§. 79.

Jeżeli się już z treści podania i jego allegatów nie okaże w sposób niewątpliwy,

wniesione do kompetentnej według §. 76 władzy politycznej i mają zawierać, o ile jeden lub drugi z następujących wymogów nie staje się zbytecznym ze względu na rodzaj przedsiębiorstwa lub według uznania władzy, do której mają być wniesione oprócz wyjaśniających, przez rzeczoznawców wykonanych planów i rysunków, co następuje:

- a) cel i objętość urządzenia albo przedsiębiorstwa z podaniem wody, na której ma być urządzenie albo przedsiębiorstwo wykonane, jakoteż ilości potrzebnej wody;
- b) sposób wykonania na podstawie ułożonego planu;
- c) wykazanie spodziewanych korzyści, niemniej niekorzyści, których się w razie zaniechania obawiać należy;
- d) wyszczególnienie wszystkich uprawnionych do wody i innych interesowanych osób, na których prawa zamierzone przedsiębiorstwo oddziaływa z przyłączeniem ewentualnych ich oświadczeń;
- e) wyszczególnienie gruntów i zakładów wodnych, które muszą być odstąpione albo obciążone służebnościami z podaniem ich właścicieli. Przy przedsiębiorstwach wspólnych mają nadto podania te zawierać;
- f) nazwiska osób, które przystąpić mają do takiego przedsiębiorstwa, a przy urządzeniach do osuszania lub nawodniania z podaniem obszaru uczestniczących gruntów; przy budowlach ochronnych i regulacyjnych zaś z podaniem wartości własności ochronić się mającej;
- g) preliminarz kosztów wystawienia i utrzymania tych urządzeń stwierdzony przez rzeczoznawcę, wreszcie
- h) wyliczenie środków potrzebnych do pokrycia kosztów.

§. 79.

Jeżeli się już z treści podania i jego allegatów okaże w sposób niewątpliwy, nie-

niedopuszczalność przedsiębiorstwa ze względów publicznych, w którym to razie podanie bez dalszego wdawania się w sprawę odrzucić należy, to władza polityczna ma zbadać zamierzone przedsiębiorstwo przez rzeczoznawców, jeżeli zajdzie potrzeba nawet na miejscu, i przytem następujące wyjaśnić pytania:

- a) czy i w jaki sposób przedsiębiorstwo da się odpowiednio wykonać;
- b) jakich ztąd korzyści lub niekorzyści spodziewać się można;
- c) czy potrzebna ilość wody jest rozporządzalna bez ograniczenia istniejących już praw używania wody i czy może być w tym celu użytą bez zaszkodzenia publicznym interesom;
- d) czy zamierzone urządzenie wodne, jeżeli jest przeznaczone na przedsiębiorstwo przemysłowe, nie spowodowałoby niedających się pokonać przeszkód użycia wody do celów gospodarskich, i czyby ta sprzeczność interesów nie dała się usunąć przez wyznaczenie innego miejsca na tej wodzie dla zamierzonego przedsiębiorstwa przemysłowego;
- e) czy do tego jest potrzebne odstąpienie albo obciążenie cudzej własności i czy do przedsiębiorstwa muszą być wciągnięte inne cudze grunta, potem, o ile za to należeć się będzie wynagrodzenia.

§. 80.

Jeżeli się okażą wątpliwości, czy cel zamierzony w ogóle albo przynajmniej we wskazany sposób może być osiągnięty, to należy udzielić tych wątpliwości przedsiębiorcom do objaśnienia.

§. 81.

Jeżeli przeciw podaniu nie zachodzą takie wątpliwości albo publiczne względy, albo jeżeli proszący mimo podniesionych wątpliwości obstają przy swym planie, to ma nastą-

dopuszczalność przedsiębiorstwa ze względów publicznych, w tym razie podanie bez dalszego wdawania się w sprawę odrzucić należy, w przeciwnym razie władza polityczna zbada przy udziale Wydziału powiatowego zamierzone przedsiębiorstwo przez rzeczoznawców, jeżeli zajdzie potrzeba nawet na miejscu i wyjaśni następujące pytania:

- a) czy i w jaki sposób przedsiębiorstwo da się odpowiednio wykonać;
- b) jakich ztąd korzyści lub niekorzyści spodziewać się można;
- c) czy potrzebna ilość wody jest rozporządzalna bez ograniczenia istniejących już praw używania wody i czy może być w tym celu użytą bez zaszkodzenia publicznym interesom;
- d) czy zamierzone urządzenie wodne, jeżeli jest przeznaczone na przedsiębiorstwo przemysłowe, nie spowodowałoby niedających się pokonać przeszkód użycia wody do celów gospodarskich i czyby ta sprzeczność interesów nie dała się usunąć przez wyznaczenie innego miejsca na tej wodzie dla zamierzonego przedsiębiorstwa przemysłowego;
- e) czy do tego jest potrzebne odstąpienie albo obciążenie cudzej własności i czy do przedsiębiorstwa muszą być wciągnięte inne cudze grunta, potem, o ile za to należeć się będzie wynagrodzenia.

§. 80.

Jeżeli się okażą wątpliwości, czy cel zamierzony w ogóle albo przynajmniej we wskazany sposób może być osiągnięty, to należy udzielić tych wątpliwości przedsiębiorcom do objaśnienia.

§. 81.

Jeżeli przeciw podaniu nie zachodzą takie wątpliwości albo publiczne względy, albo jeżeli proszący mimo podniesionych wątpliwości obstają przy swym planie, to ma na-

pić dalsze postępowanie a mianowicie postępowanie przez edykta lub też postępowanie sumaryczne.

§. 82.

Przy postępowaniu edyktałnem ma władza wywiesić w dotyczących i sąsiednich gminach i obszarach dworskich ogłoszenie i umieścić je trzykrotnie w dziennikach krajowych do tego przeznaczonych z krótkim opisem przedsięwzięcia z odniesieniem się do planu, który może być przejrzanym i wyznaczy w niem termin od czterech do sześciu tygodni do przeprowadzenia komisyjnej pertraktacji, przy której nieporuszone już pierwszej zarzuty tem pewniej wniesione być mają, ile że w przeciwnym razie uważanoby interesowanych jako zgadzających się z zamierzonym przedsięwzięciem i z potrzebnem do tego odstąpieniem albo obciążeniem własności gruntowej i wydano wyrok bez względu na późniejsze zarzuty. Ogłoszenie powyższe ma być osobno doręczone podającemu i interesowanemu, urzędowi znawczemu, jakoteż wierzycielom mającym prawo zastawu i dawniejszym uprawnionym do służebności na gruntach, które mają być odstąpione albo obciążone służebnościami; z powodu zaniechania takiego uwiadomienia nie może być jednak dalsze postępowanie zakwestyonowane.

§. 83.

Jeżeli starający się o pozwolenie nie żąda edyktałnego postępowania, a władza ze względu na mniejszą ważność przedsięwzięcia nie znajduje powodu zarządzić takie postępowanie, to następuje sumaryczne postępowanie, przy którym ma być zaniechane publiczne ogłoszenie w dziennikach krajowych i ma tylko nastąpić przybicie w odnośnych gminach związłe ułożonego ogłoszenia, jakoteż zawezwanie przedsięwzięcy, równie jak innych znanych interesowanych, pod zagrożeniem skutków w §. 82. wyłuszczonej, do komisyjnej rozprawy, którą wyznaczyć należy najdalej w przeciągu czterech tygodni.

stąpić dalsze postępowanie, a mianowicie postępowanie przez edykta lub też postępowanie sumaryczne.

§. 82.

Przy postępowaniu edyktałnem ma władza wywiesić w dotyczących i sąsiednich gminach i obszarach dworskich ogłoszenie i umieścić je trzykrotnie w dziennikach krajowych do tego przeznaczonych z krótkim opisem przedsięwzięcia z odwołaniem się do planu, który może być przejrzanym i wyznaczy w niem termin od czterech do sześciu tygodni do przeprowadzenia komisyjnej rozprawy, przy której nieporuszone już pierwszej zarzuty tem pewniej wniesione być mają, ile że w przeciwnym razie uważanoby interesowanych jako zgadzających się z zamierzonym przedsięwzięciem i z potrzebnem do tego odstąpieniem albo obciążeniem własności gruntowej i wydano wyrok bez względu na późniejsze zarzuty. Ogłoszenie powyższe ma być osobno doręczone podającemu i interesowanemu, władzy znawczemu, jakoteż wierzycielom mającym prawo zastawu i dawniejszym uprawnionym do służebności na gruntach, które mają być odstąpione albo obciążone służebnościami; z powodu zaniechania takiego uwiadomienia nie może być jednak dalsze postępowanie zakwestyonowane.

§. 83.

Jeżeli starający się o pozwolenie nie żąda edyktałnego postępowania, a władza ze względu na mniejszą ważność przedsięwzięcia nie znajduje powodu zarządzić takie postępowanie, to następuje sumaryczne postępowanie, przy którym ma być zaniechane publiczne ogłoszenie w dziennikach krajowych i ma tylko nastąpić przybicie w odnośnych gminach związłe ułożonego ogłoszenia, jakoteż wezwwanie przedsięwzięcy, równie jak innych znanych interesowanych, pod zagrożeniem skutków w §. 82 wyłuszczonej, do komisyjnej rozprawy, którą wyznaczyć należy najdalej w przeciągu czterech tygodni.

W tym razie pozostaje tym spółnikom, którzy nie zostali zacytowani do komisyjnej rozprawy, albo którym cytacja przynajmniej ośm dni przed dniem rozprawy nie wliczając tego ostatniego dnia wręczona nie została i którzy zatem do rozprawy się nie stawili, droga prawa dla możebnych zarzutów wypływających z prawa prywatnego nawet wtedy, jeżeli zarzuty te przy rozprawie nie zostały wniesione.

§. 84.

Przy komisyjnej rozprawie starać się należy przede wszystkim o dobrowolne załagodzenie podniesionych pretensyi i o przyjęcie do skutku porozumienia między interesowanymi, w szczególności co do uiszczyć się mającego wynagrodzenia.

Jeżeli porozumienie nie przyjdzie do skutku, to zbadać należy dokładnie podniesione przeciw przedsiębiorstwu zarzuty, sposób jego wykonania, udział każdego, jakoteż zamierzone wywłaszczenia albo służebności.

Jeżeli okaże się potrzeba dalszych dochodzeń powstałych punktów spornych, to muszą takowe być przedsięwzięte bezzwłocznie w razie potrzeby z przywołaniem rzeczoznawców. Wszystkie dochodzenia ze stronami w tych sprawach mają się zwyczajnie ustnie odbywać z dopuszczeniem prawniczych i fachowych pomocników i z przyzwaniem według potrzeby z urzędu rzeczoznawców.

W sprawach mniej ważnych może władza polityczna wydelegować dotyczących przedłożonych gmin do przedsiębrania pojedynczych czynności urzędowych.

Z całego dochodzenia ma być spisany protokół, który zawierać powinien rezultat osiągniętego porozumienia, albo jeżeli takowe nie przyszło do skutku, rezultaty ustnego wyłuszczenia sprawy oświadczenia stron sprzeciwiających się z ich motywowaniem, wreszcie jeżeli były podane przeciw uwagi wnoszących podanie.

W tym razie pozostaje tym interesowanym, którzy nie zostali zacytowani do komisyjnej rozprawy, albo którym cytacja przynajmniej ośm dni przed dniem rozprawy nie wliczając tego ostatniego dnia wręczona nie została, i którzy zatem do rozprawy się nie stawili, droga prawa dla możebnych zarzutów wypływających z prawa prywatnego nawet wtedy, jeżeli zarzuty te przy rozprawie nie zostały wniesione.

§. 84.

Przy komisyjnej rozprawie starać się należy przede wszystkim o dobrowolne załagodzenie podniesionych zarzutów i o przyjęcie do skutku porozumienia między interesowanymi, w szczególności co do uiszczyć się mającego wynagrodzenia.

Jeżeli porozumienie nie przyjdzie do skutku, to zbadać należy dokładnie podniesione przeciw przedsiębiorstwu zarzuty, sposób jego wykonania, udział każdego, jakoteż zamierzone wywłaszczenia albo służebności.

Jeżeli okaże się potrzeba dalszych dochodzeń powstałych punktów spornych, to muszą takowe być przedsięwzięte bezzwłocznie w razie potrzeby z przywołaniem rzeczoznawców. Wszystkie dochodzenia ze stronami w tych sprawach mają się zwyczajnie ustnie odbywać z dopuszczeniem prawniczych i fachowych pomocników, z przyzwaniem według potrzeby z urzędu rzeczoznawców.

W sprawach mniej ważnych może władza polityczna wydelegować dotyczących przedłożonych gmin do przedsiębrania pojedynczych czynności urzędowych.

Z całego dochodzenia ma być spisany protokół, który zawierać powinien rezultat osiągniętego porozumienia, albo jeżeli takowe nie przyszło do skutku, rezultaty ustnego wyłuszczenia sprawy z oświadczeniami stron sprzeciwiających się z ich motywowaniem, wreszcie jeżeli były podane przeciw uwagi wnoszących podanie.

§. 85.

Jeżeli przedsiębiorstwa do używania wody połączone są z przemysłowemi zakładami, to trzeba o ile możności przedsiębrać czynności urzędowe tą ustawą przepisane równocześnie z czynnościami przepisanemi ustawą przemysłową.

§. 86.

Po ukończeniu potrzebnych badań i rozpraw ma władza polityczna wydać wyrok motywowany o dopuszczalności, objętości, jakości i warunkach przedsiębiorstwa, jakoteż o potrzebie i wymiarze służebności albo ustąpienia gruntów, albo też jeżeli to jej zakres przechodzi (§. 76.) przedłożyć sprawę władzom wyższym do rozstrzygnięcia.

Przy udzielaniu pozwolenia oznaczyć należy w każdym razie termin, w którym urządzenie ma być ukończone pod rygorem utraty nadanego prawa. Termin ten może być przedłużony z przyczyn godnych uwzględnienia.

§. 87.

W razie jeżeli nastąpi warunek wskazany w §. 37. (§. 17. ust. państw.) musi wyrok władzy politycznej zawierać postanowienie co do jakości i wysokości uścić się mającego wynagrodzenia, które w razie braku zezwolenia istniejących wierzycieli tabularnych ma być złożone w urzędzie tabularnym.

Jeżeli się interesowani tem nie zadowolnią, to ma być kwota wynagrodzenia oznaczoną przez sądowe oszacowanie, do którego obydwie strony powołać należy.

Wykonaniu służebności jednak albo właszczeniu nie można przeszkadzać, skoro tylko orzeczenie władzy politycznej stało się prawomocnem i tymczasowo wyznaczona kwota wynagrodzenia albo odkupna sądownie została

§. 85.

Jeżeli przedsiębiorstwa do używania wody połączone są z przemysłowemi zakładami, to należy o ile możności przedsiębrać czynności urzędowe tą ustawą przepisane równocześnie z czynnościami przepisanemi ustawą przemysłową.

§. 86.

Po ukończeniu wszelkich potrzebnych badań i rozpraw ma władza polityczna wydać wyrok motywowany o dopuszczalności, objętości, jakości i warunkach przedsiębiorstwa, jakoteż o potrzebie i wymiarze służebności albo ustąpienia gruntów, albo też jeżeli to jej zakres przechodzi (§. 76) przedłożyć sprawę władzom wyższym do rozstrzygnięcia.

Przy udzielaniu pozwolenia oznaczyć należy w każdym razie termin, w którym urządzenie ma być ukończone pod rygorem utraty nadanego prawa. Termin ten może być przedłużony z przyczyn zasługujących na uwzględnienie.

Orzeczenie Władzy politycznej ma być podanem do wiadomości Wydziału powiatowego.

§. 87.

W razie jeżeli nastąpi warunek wskazany w §. 37 (§. 17 ustawy państw.) musi wyrok władzy politycznej zawierać postanowienie co do jakości i wysokości uścić się mającego wynagrodzenia, które w razie braku zezwolenia istniejących wierzycieli tabularnych ma być złożone w urzędzie tabularnym.

Jeżeli się interesowani tem nie zadowolnią, to ma być kwota wynagrodzenia oznaczoną przez sądowe oszacowanie, do którego obydwie strony powołać należy.

Wykonaniu służebności jednak albo właszczeniu nie można przeszkadzać, skoro tylko orzeczenie władzy politycznej stało się prawomocnem i tymczasowo wyznaczona kwota wynagrodzenia albo odkupna sądownie została

złożoną, albo też zabezpieczonem zostało rocznie płacić się mające wynagrodzenie.

§. 88.

Jeżeli przeciw przedsiębiorstwu, przeciw któremu z publicznych względów nie ma przeszkody, został podniesiony zarzut polegający na prywatnym prawnym tytule, o którym według tej ustawy władza polityczna rozstrzygać nie jest powołaną, to winna ona się starać zarzut ten w dobrej drodze załagodzić.

Jeżeli się to uda, to władza polityczna ma tylko wydać orzeczenie, że przedsiębiorstwo ze względów publicznych jest dopuszczalne.

Do wytoczenia prywatno-prawnych zarzutów pozostaje otwarta droga prawa.

§. 89.

Jeżeli co do celu, objętości albo sposobu wykonania wspólnego przedsiębiorstwa do osuszania lub nawodniania gruntów, albo też do budowli ochronnych i regulacyjnych nie przyszło do porozumienia pomiędzy interesowanymi, to każdy z pojedynczych uczestników, jakoteż każda gmina lub obszar dworski, w obrębie którego przedsiębiorstwo ma być wykonanem, może żądać u kompetentnej władzy politycznej rozstrzygnięcia, czy i co do których nieruchomości mają obowiązek przystąpić do spółki ci, co przeciw temu głosowali.

Podanie to musi być opatrzone przez rzeczoznawców wykonanym planem, tudzież kosztorysem przedsiębiorstwa i musi odpowiadać innym wymaganiom §. 78.

Koszta, które podający musieli ponosić z przyczyny podania i dochodzenia, musi im na żądanie zwrócić spółka, o ile wydatek ten władza polityczna uzna za potrzebny.

§. 90.

Władza ma oznaczyć, które nieruchomości i w jakiej objętości mają być uważane

złożoną, albo też zabezpieczonem zostało rocznie płacić się mające wynagrodzenie.

§. 88.

Jeżeli przeciw przedsiębiorstwu, przeciw któremu z publicznych względów nie ma przeszkody, został podniesiony zarzut polegający na prywatnym prawnym tytule, o którym według tej ustawy władza polityczna rozstrzygać nie jest powołaną, to winna ona się starać zarzut ten w dobrej drodze załagodzić.

Jeżeli się to nie uda, to władza polityczna ma tylko wydać orzeczenie, że przedsiębiorstwo ze względów publicznych jest dopuszczalne.

Orzeczenie lub wyrok ma być podany do wiadomości Wydziału powiatowego.

Do wytoczenia prywatno-prawnych zarzutów pozostaje otwarta droga prawa.

§. 89.

Jeżeli co do celu, objętości albo sposobu wykonania wspólnego przedsiębiorstwa do osuszania lub nawodniania gruntów, albo też do budowli ochronnych i regulacyjnych nie przyszło do porozumienia pomiędzy interesowanymi, to każdy z pojedynczych uczestników, jakoteż każda gmina lub obszar dworski, w obrębie którego przedsiębiorstwo ma być wykonanem, może żądać u kompetentnej władzy politycznej rozstrzygnięcia, czy i co do których nieruchomości mają obowiązek przystąpić do spółki ci, co przeciw temu głosowali.

Podanie to musi być opatrzone przez rzeczoznawców wykonanym planem, tudzież kosztorysem przedsiębiorstwa i musi odpowiadać innym wymaganiom §. 78.

Koszta, które podający musieli ponosić z przyczyny podania i dochodzenia, musi im na żądanie zwrócić spółka, o ile wydatek ten władza polityczna uzna za potrzebny.

§. 90.

Władza rządowa oznacza, po zasięgnięciu zdania Wydziału powiatowego, a w dalszej

za przystępujące do spółki (§. 53) nadto zbadać plan i kosztorys według postanowień §. 79 i jeżeli uzna, że plan nie sprzeciwia się względem publicznym, porobić w nim, powołując do tego wszystkich uczestników, zmiany za potrzebne albo korzystne uznane, i po zupełnem wyjaśnieniu wszystkich zachodzących stosunków oznaczyć objętość przedsiębiorstwa.

§. 91.

Po oznaczeniu wspólnego przedsiębiorstwa należy zbadać stosunek głosów oddanych za i przeciw niemu, przyzem ci, co się zupełnie albo niewyraźnie oświadczyli mają być doliczeni do tych, co przeciw przedsiębiorstwu głosowali, albo też całkiem nieuwzględnieni, jeżeli odstąpiono od ich wciągnięcia do spółki.

§. 92.

Jeżeli dla wspólnego przedsiębiorstwa nie uzyskano potrzebnej większości głosów, albo jeżeli się okaże, że pomimo prawem przepisanej większości głosów nie zachodzą wymogi §. 53 (§. 21 ust. p.), a zatem przymus przeciw mniejszości nie jest usprawiedliwiony, to dalsze postępowanie ma ustać, a orzeczenie władzy ma się ograniczyć do umotywowanego wyroku, że strony które odmówiły przystąpienia, do tego zmuszone być nie mogą.

Jeżeli się jednak wobec uzyskanej prawnej większości głosów za przedsiębiorstwem, użycie przymusu przeciw mniejszości okaże ugruntowanym w ustawie, to władza ma prowadzić dalej pertraktację podług §§. 81, 82, 83 i 84 i w wyroku zapaść mającym w myśl §§. 86, 87 i 91 orzec zarazem o obowiązku przystąpienia do spółki.

instancyi Wydziału krajowego, które nieruchomości i w jakiej objętości mają być uważane za przystępujące do spółki (§. 53.) potem zbada plan i kosztorys według postanowień §. 79. i jeżeli uzna, że plan nie sprzeciwia się względem publicznym, porobi w nim, powołując do tego wszystkich uczestników, zmiany uznane za potrzebne albo celowi odpowiednie, i po zupełnem wyjaśnieniu wszystkich zachodzących stosunków oznaczyć objętość przedsiębiorstwa.

§. 91.

Po oznaczeniu wspólnego przedsiębiorstwa należy zbadać stosunek głosów oddanych za i przeciw niemu, przyzem ci, co się zupełnie albo niewyraźnie oświadczyli, mają być doliczeni do tych, co przeciw przedsiębiorstwu głosowali, albo też całkiem nieuwzględnieni, jeżeli odstąpiono od ich wciągnięcia do spółki.

§. 92.

Jeżeli dla wspólnego przedsiębiorstwa nie uzyskano potrzebnej większości głosów, albo jeżeli się okaże, że pomimo prawem przepisanej większości głosów nie zachodzą wymogi §. 53 (§. 21. ust. p.) a zatem przymus przeciw mniejszości nie jest usprawiedliwiony, to dalsze postępowanie ma ustać, a orzeczenie władzy ma się ograniczyć do umotywowanego wyroku, że strony, które odmówiły przystąpienia, do tego zmuszone być nie mogą.

Jeżeli się jednak wobec uzyskanej prawnej większości głosów za przedsiębiorstwem użycie przymusu przeciw mniejszości okaże uzasadnionem w ustawie, to władza ma prowadzić dalej rozprawę podług §§. 81, 82, 83 i 84 i w wyroku zapaść mającym w myśl §§. 86, 87 i 91 orzec zarazem o obowiązku przystąpienia do spółki.

Tak w pierwszym jak w drugim wypadku orzeczenie władzy rządowej ma być podane do wiadomości Wydziału powiatowego.

Wobec sprzecznych z sobą żądań przedsiębiorców ma być (bez przesądzania postanowień §§. 340 i 341 ust. p. p.) udział w używaniu wody w następujący sposób uregulowany:

- a) jeżeli zachodzi spór między nowym przedsiębiorstwem i urządzeniami już istniejącymi, to przedewszystkiem należy zbadać i oznaczyć na prawie oparte żądania zakładów już istniejących i dopiero potem według możliwości zaspokoić nowe żądania;
- b) jeżeli w ogóle między nowymi przedsiębiorstwami, albo między już istniejącymi przedsiębiorstwami powstał spór o nadwyżkę wody, to pierwszeństwo należy się temu przedsiębiorstwu, które ma większe znaczenie dla gospodarstwa krajowego.

Jeżeli co do tego zachodzi wątpliwość, to rozdzielać należy istniejącą wodę według słuszności, mianowicie przez oznaczenie pewnej pory do użytku wody, albo innych warunków regulujących jej używanie w sposób odpowiedni celowi, tak, aby każde żądanie o ile możliwości było zaspokojone przy odpowiednim i ekonomicznym urządzeniu zakładów.

Jeżeli wszyscy starający się nie mogą być obdzieleni, to uwzględnić należy przede wszystkim te żądania, o których przewidywać można że dopną zupełnie zamierzonego celu, i będą najmniej uciążliwymi dla osób trzecich.

Zasady te mają być analogicznie zastosowane także w tych razach, gdzie z przyczyny zaszłego braku wody już istniejące pretensje do używania wody nie mogą być w zupełności zaspokojone, przyczem zresztą przedewszystkiem chronić należy istniejących umów i nabytych osobnych praw, o czem w razie sporu zwykły sędzia ma rozstrzygać.

Wobec sprzecznych z sobą żądań przedsiębiorców ma być (bez przesądzania postanowień §§. 340 i 341 ust. p. p.) udział w używaniu wody w następujący sposób uregulowany:

- a) jeżeli zachodzi spór między nowym przedsiębiorstwem i urządzeniami już istniejącymi, to przedewszystkiem należy zbadać i oznaczyć na prawie oparte żądania zakładów już istniejących i dopiero potem według możliwości zaspokoić nowe żądania;
- b) jeżeli powstał spór między nowymi przedsiębiorcami wogóle, albo między już istniejącymi przedsiębiorstwami o nadwyżkę wody, to pierwszeństwo należy się temu przedsiębiorstwu, które ma większe znaczenie dla gospodarstwa krajowego.

Jeżeli co do tego zachodzi wątpliwość, to rozdzielać należy istniejącą wodę według słuszności, mianowicie przez oznaczenie pewnej pory do użytku wody, albo innych warunków regulujących jej używanie w sposób odpowiedni celowi, tak, aby każde żądanie o ile możliwości było zaspokojone przy odpowiednim i ekonomicznym urządzeniu zakładów.

Jeżeli wszyscy starający się nie mogą być obdzieleni, to uwzględnić należy szczególnie te żądania, o których przewidywać można że dopną zupełnie zamierzonego celu, i będą najmniej uciążliwymi dla osób trzecich.

Zasady te mają być analogicznie zastosowane także w tych razach, gdzie z przyczyny zaszłego braku wody już istniejące roszczenia do używania wody nie mogą być w zupełności zaspokojone, przyczem zresztą przedewszystkiem chronić należy istniejących umów i nabytych specjalnych praw, o czem w razie sporu zwykły sędzia ma rozstrzygać.

§. 94.

Odwołanie się od orzeczeń politycznej władzy powiatowej idzie do politycznej władzy krajowej, a odwołanie się od orzeczeń tej ostatniej do Ministerjum rolnictwa, jeżeli jednak rekurs wymierzony jest przeciw orzeczeniu karnemu, do Ministerjum spraw wewnętrznych.

Każdy rekurs ma być wniesiony na piśmie albo ustnie w przeciągu 14 dni od ogłoszenia orzeczenia do tej władzy politycznej, która sprawę w pierwszej instancji prowadziła.

§. 95.

Rekurs wniesiony w stosownym czasie ma skutek odraczający. W razach jednak grożącego przez zwłokę niebezpieczeństwa może władza polityczna mimo założonego rekursu pozwolić na uskutecznienie koniecznie potrzebnych zarządzeń w celu usunięcia niebezpieczeństwa.

§. 96.

Wykonanie wszystkich urzędzeń, do których według niniejszej ustawy potrzeba pozwolenia, podlega nadzorowi przez władze polityczne.

Władze te mają się przekonać po ukończeniu tych urzędzeń, czy odpowiadają danemu pozwoleniu, przy budowlach wodą poruszanych albo wodę spiętrzających przede wszystkim o stosownem i odpowiedniem osadzeniu znaków do oznaczania stanu wody i zarządzić usunięcie spostrzeżonych błędów i zbroczeń od planu.

§. 97.

Bezpośredni nadzór nad wszystkiemi urzędzeniami do używania, prowadzenia i wstrzymywania wody mają władze policyjne miejscowe, które mogą w razach naglących

§. 94.

Odwołanie się od orzeczeń politycznej władzy powiatowej idzie do politycznej władzy krajowej, a odwołanie się od orzeczeń tej ostatniej do Ministerjum rolnictwa, jeżeli jednak rekurs wymierzony jest przeciw orzeczeniu karnemu, do Ministerjum spraw wewnętrznych.

Każdy rekurs ma być wniesiony na piśmie albo ustnie w przeciągu 14 dni od ogłoszenia orzeczenia do tej władzy politycznej, która sprawę w pierwszej instancji prowadziła.

§. 95.

Rekurs wniesiony w stosownym czasie ma skutek odraczający. W razach jednak grożącego przez zwłokę niebezpieczeństwa może władza polityczna mimo założonego rekursu pozwolić na uskutecznienie koniecznie potrzebnych zarządzeń w celu usunięcia niebezpieczeństwa.

§. 96.

Wykonanie wszystkich urzędzeń, do których według niniejszej ustawy potrzeba pozwolenia, podlega nadzorowi przez władze polityczne.

Władze te mają się przekonać po ukończeniu tych urzędzeń, czy odpowiadają danemu pozwoleniu, przy budowlach wodą poruszanych albo wodę spiętrzających przede wszystkim o stosownem i odpowiedniem osadzeniu znaków do oznaczania stanu wody i zarządzić usunięcie spostrzeżonych błędów i zbroczeń od planu.

§. 97.

Bezpośredni nadzór nad wszystkiemi urzędzeniami do używania, prowadzenia i wstrzymywania wody mają władze policyjne miejscowe, które mają w razach naglących bez-

bezwzględnie zarządzić to co leży w interesie publicznego bezpieczeństwa, gdzie jednak nie ma naglącego niebezpieczeństwa, mają się przedtem udać o polecenie do kompetentnej władzy politycznej.

Jeżeli obowiązani nie uczynią zadość w terminie wyznaczonym poleceniu miejscowej władzy policyjnej, to władza ta jest upoważnioną przeprowadzić potrzebne roboty na koszt ociągających się.

§. 98.

Koszta komisyjnych badań i pertraktacji w sprawach strony obchodzących ponosi ta strona, która prosiła o zarządzenie badania, albo też sprowadziła je własną winą, a przede wszystkim nieugruntowanemi zarzutami.

Władza polityczna ma orzec, w jaki sposób rozłożone być mają pomiędzy strony koszty te, które dotyczą wspólnego ich interesu i o ile zasądzony obowiązany jest do zwrotu kosztów postępowania swemu przeciwnikowi.

Koszta badania z przyczyny przekroczeń ustawy ponoszą uznani za winnych.

§. 99.

Każda władza polityczna ma prowadzić księgę wodną wraz z mapami wodnemi, na których mają być uwidocznione wszystkie w powiecie już istniejące i na podstawie tej ustawy nowo nabyte prawa do używania wody, jakoteż wszystkie postanowienia co do znaków oznaczających wysokość wody, zachodzące w tym względzie zmiany z powołaniem służących za podstawę orzeczeń.

Co do zapisywania spótek wodnych mają być nadto zachowane postanowienia §. 56 (§. 22 ust. państw.). Każdemu wolno przeglądać księgę wodną i powołane tam urzędowe

zwzględnie zarządzić to, czego wymaga interes publicznego bezpieczeństwa, gdzie jednak nie ma naglącego niebezpieczeństwa, mają się przedtem udać o polecenie do kompetentnej władzy politycznej.

Jeżeli obowiązani nie uczynią zadość w terminie wyznaczonym poleceniu miejscowej władzy policyjnej, to władza ta jest upoważnioną przeprowadzić potrzebne roboty na koszt ociągających się.

§. 98.

Koszta komisyjnych badań i rozpraw w sprawach strony obchodzących ponosi ta strona, która prosiła o zarządzenie badania, albo też sprowadziła je własną winą, a przede wszystkim bezpodstawnemi zarzutami.

Władza polityczna ma orzec, w jaki stosowny sposób rozłożone być mają pomiędzy strony koszty te, które dotyczą wspólnego ich interesu, i o ile strona prawem pokonana obowiązana jest do zwrotu kosztów postępowania swemu przeciwnikowi.

Koszta badania z przyczyny przekroczeń ustawy ponoszą uznani za winnych.

§. 99.

Każda władza polityczna ma prowadzić księgę wodną wraz z mapami wodnemi, na których mają być uwidocznione wszystkie w powiecie już istniejące i na podstawie tej ustawy nowo nabyte prawa do używania wody, jakoteż wszystkie postanowienia co do wysokości znaków, oznaczających stan wody, zachodzące w tym względzie zmiany z powołaniem służących za podstawę orzeczeń.

Co do zapisywania spótek wodnych mają być nadto zachowane postanowienia §. 56 (§. 22 ust. państw.). Każdemu wolno przeglądać księgę wodną i powołane tam urzędowe

pertraktacye, jako też mapy wodne, tudzież za złożeniem przepisanej kwoty zażądać odpisu takowych.

§. 100.

Urządzenie i prowadzenie ksiąg i map wodnych będzie uregulowane w drodze rozporządzeń.

rozprawy, jakoteż mapy wodne, tudzież za złożeniem przepisanej kwoty zażądać odpisu takowych.

§. 100.

Urządzenie i prowadzenie ksiąg i map wodnych będzie uregulowane w drodze rozporządzeń.

